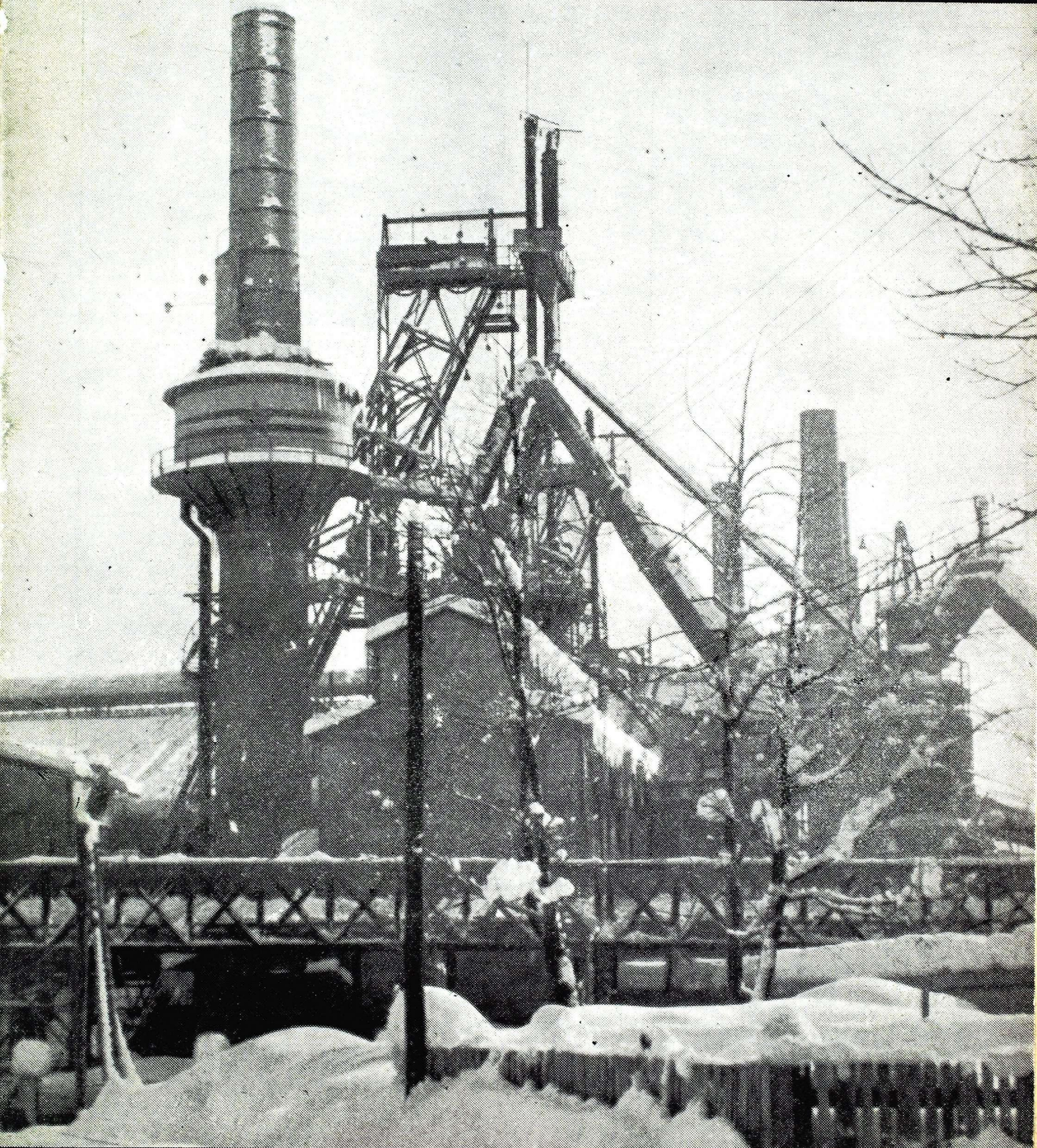

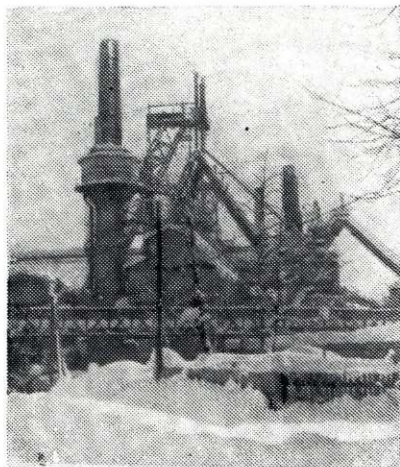

ŽELEZAR

MESEČNIK
DELOVNEGA
KOLEKTIVA
ŽELEZARNE
JESENICE

LETO III. JANUAR 1954 ŠTEV. 1

Januar 1954 / **STEVILKA 1** / **LETO III.**

Izdaja Upr. odbor Zelezarne Jesenice

Ureja uredniški odbor

Odgovorni urednik: Bojan Čebulj

Jesenice, Fužinska 12

Naslov uredništva: Uredništvo »Zelez-
zarja« — Glavna pisarna — Zelezarna

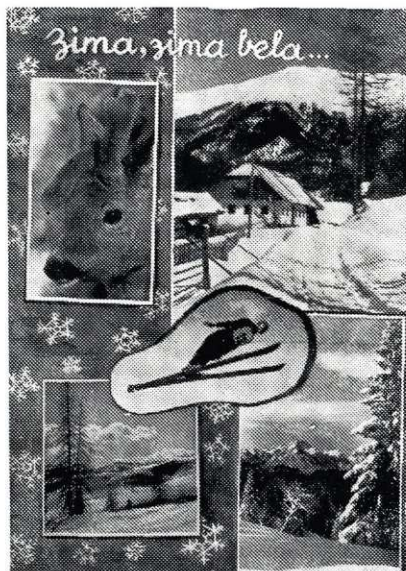
Jesenice. Tov. tel. 394.

Tisk: Gorenjska tiskarna Kranj

Klišeji: Klišarna »Ljudske pravice«

Ljubljana

Naklada 6550 izvodov

Naslovna stran:

Naši playži v snegu. — Foto: Torkar

Zadnja stran:

Srnjak vilar z deformiranim rogom.

Zatekel se je v visokem snegu po-
zimi 1952, kakor številna srnjad, v
dolino. — Foto: S. Smolej.

S poti na Planino pod Golico pozimi.

Foto: Fr. Torkar.

Motiv s Komne — smučarskega raja.

Foto: M. Mikelj.

Zima v gorah s Triglavom v ozadju.

Foto: M. Mikelj.

In v sredi: smučarski polet. — Foto:

S. Smolej.

POZDRAV TITU

KONCEM JANUARJA JE ZVEZNA LJUDSKA SKUPŠČINA Z VSEMI GLASOVI IZVOLILA ZA PREDSEDNIKA REPUBLIKE JOSIPA BROZA - TITA. LJUDSKI POSLANCI, KI SO VOLILILI V IMENU VSEGA NAŠEGA LJUDSTVA SO S SVOJIMI GLASOVI ODLOČNO IZRAZILI TUDI NAŠO VOLJO, DA SE KRMILO NAŠE MLADE SOCIALISTIČNE DRŽAVE ZAUPA NAŠEMU NAJVEČJEMU SINU IN ODLOČNEMU BORCU ZA DELAVSKE PRAVICE TOV. TITU. TOV. TITO NI NAM VSEM SAMO SIMBOL ZMAGOVITE POTI JUGOSLOVANSKIH NARODOV V ZADNJIH DESETLETJIH, TEMVEČ TUDI ČLOVEK, KI GA ODLIKUJE VELIKA LJUBEZEN DO NAŠIH NARODOV, DOSLEDNA IN GOREČA REVOLUCIONARNOST V BOJU ZA PRAVICE DELOVNEGA ČLOVEKA, KI JE VSE SVOJE ŽIVLJENJE UM-SKE IN TELESNE MOČI POSVETIL ENI SAMI VELIKI IDEJI: OSVOBODITVI NAŠIH NARODOV IZPOD SLEHERNEGA JARMA IN ZGRADITVI MOČNE IN LEPE SOCIALISTIČNE JUGOSLA-VIJE. IDEJNI VODJA, NEUTRUDNI ORGANIZA-TOR, VELIKI VOJSKOVODJA IN DANES EDEN NAJDOSLEDNEJŠIH GLASNIKOV MIRU V SVETU — TO JE NAŠ TITO. VSE NAŠE NAJ-LEPŠE ŽELJE IN ČESTITKE OB NJEGOVI IZVOLITVI ZA PREDSEDNIKA REPUBLIKE SO VSE PREMALO, DA BI IZRAZILI TISTO, KAR ČUTIMO. TODA VSE NAŠE DELO IN NENEHNI TRUD ZA DOBROBIT NAŠE SKUPNOSTI, ZA RAST IN KREPITEV NAŠE SOCIALISTIČNE DOMOVINE NAJ BODO VELIK DOKAZ NAŠE VERE V POT, KI JO HODIMO Z NAŠIM TOVA-RIŠEM TITOM NA ČELU. NJEMU SAMEMU, KI SMO MU ZAUPALI KRMILO NAŠE BRATSKE SKUPNOSTI PA OD VSEGA SRCA KREPAK:

SREČNO!

Lanskoletni uspehi - naša nova zmaga

Iz IX. rednega zasedanja Delavskega sveta

Na IX. rednem zasedanju je dne 14. 1. 1954 Delavski svet obravnaval izvršitev plana za l. 1953, problematiko proizvodnje, investicije in razno.

Najprej je **predsednik UO tov. Jasnič Dante** podal poročilo UO za leto 1953 in v njem iznesel vrstop roblemov in izkušenj, ki nam jih je dalo lansko delo pri upravljanju našega podjetja. V diskusiji na poročilo so nato člani obravnavali posamezne probleme, zlasti vprašanje obratnih delavskih svetov in njihovega dela. Glede situacije na plavžu bo posebna komisija podala svoje mnenje, ki bo predložen DS v nadaljnje obravnavanje.

Nato je **glavni direktor tov. Ropret Viktor** podal poročilo o izvršitvi plana za mesec december in leto 1953, kakor tudi detajlna poročila v realizaciji naročil, o dovozu materila, o odpremi, plačanih stojninah itd. Za proizvodnjo v l. 1953 smo porabili 12.864.311 delovnih ur, od katerih odpade na nedelje in praznike 571.600 ur, na prekoračene ure pa 156.094 delovnih ur. Napram letu 1952 je za 483.488 delovnih ur več, kar je zelo občutna razlika. Tov. glavni direktor je zlasti opozoril na dejstvo, da smo lansko proizvodnjo izpolnili s povprečno 5709 delavci na dan po spisku, na licu mesta pa z 4924 delavci. Zelo velika je razlika 785 delavcev, ki so povprečno dnevno manjkali za to proizvodnjo. Tudi bolovanja predstavljajo zelo visoke številke, saj je bilo skupno 30.829 dni bolovanj do 7 dni in 73.645 dni bolovanj preko 7 dni. Vse to so problemi, ki jih je treba v bodoče temeljito obravnavati.

Nato je tov. glavni direktor prešel na problematiko proizvodnje v l. 1953. Zlasti je poudaril pomembnost skrajšanja šarže za 10 minut v jeklarni, kar da v celoti letno 4000 ton jekla več in s tem tudi vse možnosti za rezerve in polno izkoriščanje kapacitet. V glavnem so obrati v lanskem letu zelo dobro delali in planske naloge dosegli in tudi preseгли. Najproblematičnejše vprašanje ostane le vzdrževanje, čemur bo treba posvetiti vso pažnjo, da bodo obdržali kapacitete na tej višini, kot do zdaj.

Tov. direktor se dotakne proizvodnje tudi v januarju 1954 in ugotovi žalostno stanje zaradi pomanjkanja električne energije, saj je precej obratov moralo okrniti delo in ukiniti eno ali več izmen. Ta situacija nam grozi, da se bo treba pripraviti na 80% plače, saj proizvodnje ne bomo na tak način dosegli in s tem tudi denarnih sredstev ne. Zato je nujno, da vsak obrat nastalo situacijo energično rešuje z vsemi sredstvi.

Po poročilu glavnega direktorja so člani DS diskutirali zlasti o vprašanju ali naj se odvišna delovna sila zaradi pomanjkanja energije pošlje na dopust ali zaposli drugod. Večina je bila za to, da se zaposli pri drugih delih, tov. glavni direktor

pa predlaga, da se zadolžimo za denar iz rezervnega fonda in z njim plačamo delavce razporejene na druga dela, kot uredjevanje prostorov okoli obratov, pri delih na novogradnjah itd. To bi bila ena izmed rešitev iz težke situacije, zaradi katere že vrsta tovarn v Sloveniji stoji.

V nadaljni diskusiji se je obravnavalo zlasti vprašanje visoke številke izgubljenih dni zaradi bolovanj. Železarna je imela zaradi tega samo v prvem polletju 106 milijonov izgube, če pa k temu prištejemo še stroške za hranarino, zdravniške preglede in pokojnine pa dobimo ponovnih 200 milijonov, torej skupaj 300 milijonov izgube, kar da za vse leto 600 milijonov dinarjev. To je resen problem, ki mu bo treba posvetiti vso pažnjo v bodoče, zlasti pa bodo morali temeljiteje obravnavati obratni delavski sveti. Tekmovanje za znižanje obratnih nezgod naj bo vzeto resno, da bodo nezgode minimalne in bomo še naprej glede tega nosili ugled v vsej jugoslovanski industriji istočasno pa našemu podjetju in vsej skupnosti prihranili težke izdatke.

V naslednji točki dnevnega reda je **tov. ing. Lah** podal možnosti investicij za leto 1954, ki jih bomo črpali iz kreditov, fond za samostojno razpolaganje pa predstavlja vir odplačevanja investicijskih dolgov in obresti. Pri vsem tem novi gospodarski predpisi določajo nove načine obračuna dobička podjetja in obveznih dajatev od tega dobička. Procent teh dajatev še ni dokončno določen, zato tudi ne morejo biti določeni skladi, ki bi nam odpadli za gotove postavke. V letošnjem letu bomo zahtevali investicijski kredit v višini 2.177.982.000 dinarjev za tanko pločevino, topilnico, jeklarno in predelovalne obrate. Vsa tozadевна dokumentacija je predložena Centrali Narodne banke v Beogradu, kjer bo tudi licitacija teh kreditov. Tov. glavni direktor ob tem razloži več načinov odplačevanja tega kredita z ozirom na dobo odplačevanja in višino obresti.

Po daljši diskusiji se sprejme tozadevni sklep, kot je razvidno ob koncu članka.

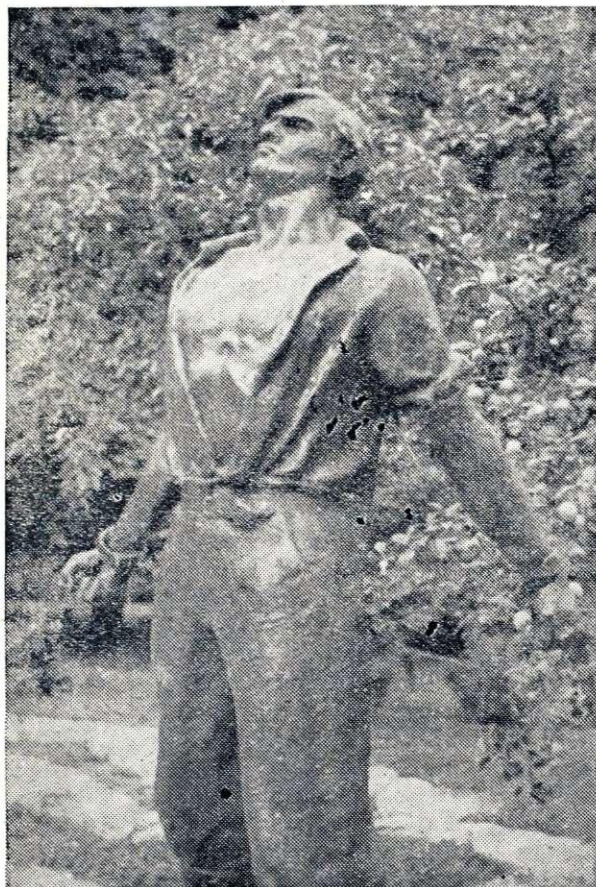
Nato se je na zasedanju obravnavalo še razne druge stvari in sprejelo nekaj sklepov, ki so razvidni iz nadaljnega.

Sklepi IX. rednega zasedanja:

1. Pravilnik iz leta 1953 se podaljša zaradi novih predpisov do 31. 3. 1954.
2. Dopusti se začasno ukinjajo, delavce pa razporedi na pomožna dela, za kar se sredstva vzame iz rezervnega fonda.
3. Kredit za dograditev začelih objektov kapitalne izgradnje se najame z odplačilom 10 let in največ 5% obrestmi. Za podpis pogodbe se imenujejo gl. direktor V. Ropret, ing. Lah in ing. Gostiša.

4. Upravni odbor ali glavni direktor smeta kupovati in prodajati osnovna sredstva podjetja do višine 10,000.000 din.
5. Odobri se Glinokopu Globoko kredit v višini 8,420.000 din iz fonda za samostojno razpolaganje za l. 1953.
6. SZDL Okraja Radovljica se iz istega fonda nakáže 500.000 din za smučarsko reprezentanco.
7. Odobri se nabava čolna za dom v Crikvenici.
8. Tovarniškemu sindikatu se krije stroške za predstavnike inozemskih kolektivov v smučanju, ki bodo gosti Železarne.

Ob 10 letnici smrti Narodnega heroja Matija Verdnika-Tomaža

2. februarja 1954 je minulo 10 let, kar je padel herojske smrti, kot koroški partizan v borbi s hitlerjansko soldatesko jeseniški železar, revolucionar in prvoborec narodni heroj Matija Verdnik-Tomaž. Vse svoje sile in mlado življenje je žrtvoval za svetle ideale zmage delavskega razreda in osvoboditve slovenskega ljudstva na Koroškem. Bil je veliki glasnik in vodja revolucije na Gorenjskem in Koroškem.

Slava njegovemu spominu!

Miha Klinar:

SPOMENIK

(Narodnemu heroju Matiji Verdniku-Tomažu)

Mladosti svetli smeh je vsrkal boj,
pot trnjeva in žalostna do kruha.
V megli usoda, grenka kakor znoj,
bila ko glušec je za srečo gluha.
Srce bi rado kakor usta suha
napilo se iz vrelecev hrepenenja,
prebilo se iz ozkih spon trpljenja;
saj človek ni stroj in je živa stvar,
zato pot išče iz tesni življenja:
jo našel bo Matija železar?

— Če človek vsemu kakor pes je vdan,
ga gospodarji brez skrbi bijo
in ni jim mar, če žuljava jim dlan
topi železo za grizljaj v zlato.

Tako mu pravil nekdanj je nekdo
o svetu, ki iskale so ga sanje,
in rešil mu zamotano vprašanje,
kdo je nad delom pravi gospodar
in že je sam oznanjal to spoznanje:
pot našel je Matija železar.

Ko vihra je nad nami zadivjala,
bit se odšel za našo je prostost.
— Ne bodo nas podavila vešala,
ne strli strel!... Naša bo mladost
razprla nad trpljenjem se kot most
in nas vodila iz teme v vstajenje!
Ne bo, ne bo zdrobilo nas trpljenje,
ne pretopila gnusna tuja laž!...
Glej, v Korotanu oznanjal je življenje
in zanj boril se partizan Tomaž.

Prižgal je plamen. Svetel kres je prasn timer,
v pepel usipala se tuja laž,
in v srcih svet se je ves nov razjasnil...
Čprav je pal, ne bo nikdar ugasnil
v ljudeh koroških partizan Tomaž.

Higiensko-tehnična zaščita v preteklem letu

Naša proizvodnja
v decembru 1953

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA
ZA DECEMBER 1953

Skupna proizvodnja

Naše podjetje je v preteklem letu v borbi za kvaliteto izdelkov poostriilo pažnjo za varnost delovnega človeka. Ponosno lahko trdimo, da smo v socializmu dosegli najnižji odstotek obratnih nezgod v podjetju odkar obstoja.

V letu 1953 je naše podjetje imelo 15,2% obratnih nezgod. To smo dosegli ob vsestranski podpori našega glav. direktorja, Upravnega odbora, Delavskega sveta in Sindikata Železarn. Z izpopolnitvijo tehničnih nedostankov v obratih, živahno kapitalno izgradnjo in modernizacijo obratov in novogradnjo sanitarij, smo okrepili preventivo. Normativ individualnih zaščitnih sredstev, je slehernemu delavcu zagotovil primerno zaščito. Podjetje je za zaščitna sredstva žrtvovalo okoli 100.000.000 din. V borbi za znižanje obratnih nezgod, smo uvedli medobratno tekmovanje ter z denarnimi nagradami, zainteresirali vse obrate v podjetju. Uspeh ni izostal. Obrati, odnosno njihovi sindikalni odbori, so prejeli od podjetja 701.200 din nagrad, dočim je samo znižanje obratnih nezgod največ koristilo podjetju, socialistični skupnosti, kot tudi samim delavcem.

Iz naslednje tabele je razviden rezultat tekmovanja za znižanje obratnih nezgod po posameznih obratih v času od 1. 1. 1953 do 30. 11. 1953.

Obrat	Za odpravo smrtnih	nesreč težkih	Za znižanje lahkih nezgod	Prejel skupno Din
Uprava podjetja	—	—	—	—
Nabavni oddelek	—	10.000.—	16.600.—	26.600.—
Plavž	—	2.000.—	4.400.—	12.400.—
Livarna	6.000.—	4.000.—	7.900.—	21.900.—
Mehanična	10.000.—	4.000.—	4.400.—	24.400.—
Gradbeni	16.000.—	2.000.—	25.400.—	27.400.—
OTK	—	2.000.—	27.400.—	29.400.—
Komunalni	—	4.000.—	25.400.—	39.400.—
Energijski	10.000.—	10.000.—	—	26.000.—
Martinarna	16.000.—	2.000.—	10.400.—	12.400.—
Elektropeč	—	4.000.—	14.400.—	18.400.—
Opekarna	—	—	29.400.—	29.400.—
Javornik I	10.000.—	6.000.—	—	16.000.—
Javornik II	10.000.—	6.000.—	—	16.000.—
Žična valjarna	10.000.—	2.000.—	3.900.—	15.900.—
Javornik III	10.000.—	4.000.—	2.900.—	16.900.—
Javornik IV	—	4.000.—	24.400.—	28.400.—
Valjarna 2400	10.000.—	4.000.—	14.200.—	28.200.—
Jeklovlek	—	8.000.—	—	14.000.—
Predelovalni	6.000.—	4.000.—	26.400.—	30.400.—
Varilna žica	—	2.000.—	29.400.—	31.400.—
Cevarna	—	2.000.—	23.400.—	25.400.—
Elektro delavnica	10.000.—	—	23.400.—	33.400.—
Konstrukcij. delavnica	10.000.—	4.000.—	9.900.—	23.900.—
Promet	—	20.000.—	10.600.—	30.600.—
Transportni	10.000.—	6.000.—	26.200.—	42.200.—
Garaža	6.000.—	2.000.—	33.400.—	41.400.—
Kapitalna	4.000.—	2.000.—	33.400.—	39.400.—
Skupaj	154.000.—	120.000.—	427.000.—	701.200.—

Vsak novo sprejeti delavec je prejel za svojo stroko varnostni priročnik (imamo 9 strokovnih varnostnih priročnikov) in bil še ustmeno poučen o nevarnostih, ki na njegovem delovnem mestu grozijo. Pravtako je bil vsak seznanjen z nevarnostmi, ki nastopajo na poti do delovnega mesta, pri pasiranju prog, prehodov itd. Po učnem programu Metalurške industrijske šole, kot tudi Delavskega tehnikuma, se tudi učenci seznanjajo z industrijsko higieno in osnovnimi pojmi tehnične zaščite. Na obratnih sestankih z delavstvom, so bile analizirane

Indeks izvršitve v %
Obrat : Druž. plan količina Defin. plan količina

Plavž	113.5	108.1
Martinarna	116.0	101.0
Elektro peč	48.6	42.6
Skupaj:	113.0	102.1
Težka proga	109.1	118.2
Lahke proge	90.5	90.5
Žična valjarna	102.6	90.5
Valjarna 2400	96.0	112.1
Valjarna 2200	99.7	96.5
Valjarna 1300	110.0	110.0
Jeklovlek	112.1	112.1
Skupaj:	102.0	106.8
Hladna valjarna	98.0	79.4
Žičarna	94.6	124.0
Vzmeti	79.4	82.1
Žebeljarna	156.0	144.0
Cevarna	125.1	116.9
Varilna žica	176.0	110.0
Skupaj:	110.0	113.9
Siva livarna	88.0	71.0
Jeklo livarna	86.2	97.5
Skupaj:	70.8	74.4
Opekarna	116.8	116.5
Vse skupaj:	108.2	104.7

Družbeni plan po količini 108.2%
po vrednosti 106.0%
Definitivni plan po količini 104.7%
po vrednosti 104.2%

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA
ZA DECEMBER 1953
Blagovna proizvodnja

Indeks izvršitve v %
Obrat : Druž. plan količina Defin. plan količina

Plavž	—	—
Martinarna	—	—
Elektro peč	—	—
Težka proga	266.-	221.-
Lahke proge	84.-	84.-
Žična valjarna	128.1	83.-
Valjarna 2400	102.0	119.5
Valjarna 2200	103.1	101.8
Valjarna 1300	110.0	110.0
Jeklovlek	112.1	112.1
Skupaj:	106.2	102.5
Hladna valjarna	98.0	98.0
Žičarna	81.5	145.0
Vzmeti	79.4	82.1
Žebeljarna	156.0	144.0
Cevarna	125.1	116.9
Varilna žica	176.0	110.0
Skupaj:	109.0	116.0
Siva livarna	—	—
Jeklo livarna	32.5	52.0
Skupaj:	112.1	110.8
Opekarna	229.0	229.0
Vse skupaj	107.9	206.4

Družbeni plan po količini 107.9%
po vrednosti 107.2%
Definitivni plan po količini 106.4%
po vrednosti 106.0%

Naša proizvodnja v letu 1953

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA
ZA JANUAR — DECEMBER 1953

Skupna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvršitve v %	
	Druž. plan za leto 1953 količina	Defin. plan druž. plan količina
Plavž	103.5	100.7
Martinarna	105.4	102.2
Elektro peč	95.6	93.0
Skupaj:	104.5	101.4
Težka proga	106.3	105.2
Lahke proge	101.5	105.8
Žična valjarna	103.0	93.1
Valjarna 2400	98.1	104.1
Valjarna 2200	101.7	103.5
Valjarna 1300	107.1	105.2
Jeklovlek	100.5	99.4
Skupaj:	103.2	103.1
Hladna valjarna	111.7	193.6
Žičarna	111.1	112.0
Vzmeti	89.0	91.0
Zebljarna	149.0	117.1
Cevarna	113.4	109.5
Varilna žica	148.6	104.2
Skupaj:	116.9	109.9
Siva livarna	104.3	102.7
Jeklo livarna	107.3	110.4
Skupaj:	104.6	103.7
Opekarna	107.2	101.5
Vse skupaj	104.8	102.6
Družbeni plan	po količini	104.8%
za leto 1953	po vrednosti	105.1%
Definitivni plan	po količini	102.6%
	po vrednosti	103.1%

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA
ZA JANUAR—DECEMBER 1953

Blagovna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvršitve v %	
	Druž. pl. za leto 1953 količina	Definitivni druž. plan količina
Plavž	—	—
Martinarna	—	—
Elektro peč	—	—
Težka proga	156.3	123.1
Lahke proge	93.7	96.6
Žična valjarna	111.0	96.0
Valjarna 2400	101.6	109.2
Valjarna 2200	102.8	106.0
Valjarna 1300	107.1	105.2
Jeklovlek	100.5	99.4
Skupaj:	104.4	104.3
Hladna valjarna	111.7	103.0
Žičarna	94.5	112.5
Vzmeti	89.4	91.0
Zebljarna	149.0	117.1
Cevarna	113.4	109.5
Varilna žica	148.6	104.2
Skupaj:	112.1	110.8
Siva livarna	—	—
Jeklo livarna	55.1	55.3
Skupaj	32.5	52.0
Opekarna	100.2	121.2
Vse skupaj:	105.6	106.0
Družbeni plan	po količini	105.6%
za leto 1953	po vrednosti	106.1%
Definitivni plan	po količini	106.0%
	po vrednosti	105.3%

obratne nezgode in delavstvo po ugotovljenih nepravilnostih, seznanjajo z varnostnimi ukrepi. Če se je pri analizi nezgode ugotovilo, da delavstvo ni upoštevalo varnostnih predpisov, so bili krivci tudi kaznovani. (Takih primerov je bilo 32). Na zahtevo vodstva higiensko-tehnične zaščite so obratovodstva morala premestiti na druga delovna mesta tudi vse one, ki so se na istem delovnem mestu že večkrat ponesrečili. Po psihotehničnih ugotovitvah namreč ni vsak delavec fizično in psihično sposoben za vsako delo. Največ nezgod smo razumljivo imeli v izrazito metalurških obratih, t. j. pri visokih pečeh, v jeklarni, valjarnah in prometu. Vzroki teh nesreč so podani z delno zastarelostjo obratov, utesnitvijo, gostoto železniško-prometnega omrežja v obratih in prostoru, predvsem pa vsled neuporabe zaščitnih sredstev in neupoštevanja varnostnih predpisov. Tipične poškodbe v obratih so bile opekline, urezi in druge mehanske poškodbe, dočim so bile plinske zastrupitve s CO bolj redke.

Oglejmo si nekaj tabel nezgod v lanskem letu. Prva tabela naj prikazuje število nezgod in izpad dnin v zadnjih osmih letih. Najnižji procent nezgod na stalež smo dosegli v lanskem letu, kar je lep uspeh, ki ga moramo z vsemi silami in ob sodelovanju vseh šeboljšati.

Statistični prikaz nezgod od leta 1946 do 1953

Nezgode številčno in v procentih

Leto	Stalež po spisku	Smrtne nezgode	Težke nezgode	Srednje nezgode	Lahke nezgode	Skupaj nezgod	Nezgode v % na stalež	Izpad ur	Izpad ur v dinarjih
1946	6424	2	11	156	984	1153	24,8	138.000	2.521.260
1947	6531	7	16	369	942	1334	22,3	149.536	3.253.894
1948	6893	3	8	264	1302	1577	22,4	130.088	3.034.953
1949	7180	6	22	252	937	1217	17,5	143.800	3.461.544
1950	7237	14	24	31	1161	1233	17,0	198.533	4.659.640
1951	6328	3	11	58	1018	1090	17,0	187.600	4.259.258
1952	6125	11	14	50	1095	1170	19,0	201.736	9.199.157
1953	6544	5	7	65	924	1001	15,2	170.776	8.168.216

Preko 60% vseh nezgod v lanskem letu ima svoj vzrok v osebni neprevidnosti, 9% odpade na nespretnost in prav toliko na neuporabo zaščitnih sredstev. Prav pri uporabi zaščitnih sredstev se zapaža, da delavstvo ista odklanja, kar ima seveda tudi zle posledice. Po drugi strani pa bo treba poskrbeti za bolj praktična in priročna zaščitna sredstva, ki ne bodo ovirala delavca pri delu. Največ nezgod se pripeti v sobotah, kar je razumljivo, saj se tudi na dan največ nezgod zgodi proti koncu dneve, ko je delavec že utrujen. Zanimivo pa je tudi, da se je vseh pet smrtnih nesreč zgodilo v poletnih mesecih, ko je večina naših delavcev poleg svoje redne službe močno zaposlena s poljskimi deli doma. Lani je bilo največ nezgod v mesecu januarju in sicer skupno 106. Uvedeno tekmovanje za znižanje obratnih nezgod pa je tekom leta rodilo uspešne sadove in so se nezgode stalno nižale. Še večja pazljivost slehernega posameznika in zavest, da je metalurška industrija ena najnevarnejših z ozirom na možnost nezgod, pa bo pripomogla, da bomo obratne nezgode še bolj znižali na minimum in s tem zmanjšali gospodarsko škodo ter tudi tako pripomogli k dokončni izgradnji socializma.

Naslednja tabela pa nam prikazuje nezgode in izpad dnin v lanskem letu po posameznih obratih.

Nezgode in izpad dnin po obratih v letu 1953

Obrat	nezgode			skupaj	Izpad dnin	Na eno nezgodo	Stalež	V % na stalež
	smrline	težke	lahke					
Uprava podjetja	—	—	2	2	68	34	160	1,2
Nabavni	—	—	3	3	176	57	64	4,6
Pomožna služba	—	—	5	5	93	18	109	4,5
Plavž	2	1	42	45	868	19	334	13,4
Livarna	—	—	24	24	646	26	181	23,2
Mehanična	—	—	34	34	536	15	316	10,7
Gradbeni	—	—	21	21	613	29	241	8,7
OTK	—	—	3	3	87	29	109	2,7
Komunalni	—	—	3	3	35	11	126	2,3
Energijski	—	—	3	3	132	44	133	2,2
Martinarna	1	1	139	141	3217	22	580	24,3
Elektropeč	—	—	17	17	703	41	84	20,2
7Opekarna	—	—	16	16	388	24	222	7,2
Javornik I	—	1	200	201	3992	19	670	30,0
Javornik II	—	—	119	119	2526	21	463	27,5
Žična valjarna	—	—	51	51	1112	21	203	25,6
Javornik III	—	1	43	44	474	10	286	15,3
Javornik IV	—	—	5	5	130	26	53	9,4
Valjarna 2400	—	1	51	52	872	16	174	29,8
Jeklovlek	—	—	6	6	50	8	95	6,3
Predelovalni	—	—	67	67	1411	21	492	14,5
Varilna žica	—	—	8	8	189	23	81	9,8
Cevarna	—	—	11	11	232	21	114	9,6
Elektr. delav.	—	1	6	7	211	30	115	6,0
Konstruktorska	—	—	30	30	761	25	214	14,0
Promet	1	1	57	59	1384	23	415	14,2
ransportni	1	—	17	18	308	16	153	11,7
Garaža	—	—	—	—	—	—	20	—
Kapitalna	—	—	—	—	—	—	70	—
MIS	—	—	6	6	79	12	286	2,0
Skupaj	5	7	989	1001	21.317	21	6544	

Oddelek higiensko-tehnične zaščite dela pa bo s pomočjo Upravnega odbora, Delavskega sveta, glav. direktorja in vseh ostalih še z večjim elanom proučeval nove načine preventive za varnost delovnega človeka, zavedajoč se, da je v socializmu delovni človek največja dobrina.

Pri vseh teh naporih vse naše skupnosti za dobrobit delovnega človeka na delovnem mestu pa ima iste dolžnosti tudi vsak posameznik, tako v interesu samega sebe, kakor tudi v interesu slehernega svojega sodelavca. Zato vsi — v boj proti nezgodam!

Dokaži svojo pripravljenost in
delavsko zavest
pri odstranjevanju vseh posledic
škode, ki smo jo utrpeli
zaradi pomanjkanja energije

Nekaj o delu obratnega delavskega sveta na prometu

V lanski julijski številki »Železarja« smo brali članek o delu ODS na Prometu, ki je, kakor ponavadi dvignil na gotovih mestih nekaj prahu, sprožil nekaj objektivne pa tudi manj pomembne kritike. Temu je kriv nekoliko sam članek, ki je z okrnjenimi besedami povedal nekaj drugega, kot sem hotel povedati jaz, nekoliko pa tudi sami problemi, ki so v članku nakazani.

Kot prvo bi skušal popraviti pisanje članka o nakladanju vagona na slepem tiru za šamotarno, na kar so člani ODS varilne žice takrat takoj reagirali.

Res je, da je bil vagon postavljen na slepi tir za šamotarno po nalogu naših prometnih organov z namenom, da vanj naloži obrat varilna žica 25 kg matriala, vendar je njihov skladiščnik, kot trdijo člani ODS varilne žice, sam odnesel zaboj na sosedni tir, kjer je vagon stal že preje in se nakladal z raznim materialom. S tem sicer krivde za napravnost, kot sem jo opisal v julijski številki »Železarja«, obrat žične valjarne ne nosi, nosi pa jo nepravilno sporazumevanje med »osobjem« odpreme in »osobjem« varilne žice na eni strani in »osobjem« prometa, odpreme in varilne žice na drugi strani. Če bi hoteli o teh stvarih pisati bi bilo pri nas vedno dovolj posla, vedno pa bi se našlo tudi opravičilo za prizadete bodisi objektivnega ali subjektivnega značaja, kar odkriva našo skupno slabost: nihče ne upa in noče biti kriv, če tudi je.

V članku je bilo tudi omenjeno delo sindikalnega vodstva na prometu s precej kritično oceno. Od takrat je že minil lep čas in danes lahko glede tega pokažemo popolnoma drugo sliko. Lani je bil predsednik sindikalnega odbora na prometu precej odsoten zaradi bolezni, kar je edini razlog, da ni mogel biti na tekočem in je delo nujno šepalo. Tajnik, ki zaradi tega razumljivo ni mogel nositi bremena in delo zadovoljivo opravljati sam, pa je zdaj v novih pogojih že pokazal vse svoje sposobnosti, saj je aktiven na vseh področjih političnega in gospodarskega življenja, skupno, s predsednikom pa vedno poseča tudi zasedanja ODS, kar je porok, da bo sta oba z aktivnim spremljevanjem gospodarstva podjetja na čelu sindikalnega odbora izpolnjevala vse naloge, ki jih pred nas postavlja skupnost.

Ob vsem tem pa bi lahko dejali, kako močno orožje je za nas vse kritika, ki naj ima edinole namen slehernega prizadetega vzgajati ne samo v smislu možatega prenašanja vseh odgovornosti in tudi krivde, temveč tudi v smislu popravljanja lastnih napak in vzgajanja v dobrega in vsestranskega graditelja socializma. Še vse preveč pa je, v nasprotju z zgoraj omenjenim, pri nas tisti kritike, ki pri nekemu — in čim vidnejši položaj zavzema toliko rajši — iščemo dlako v jajcu toliko časa, da dotičnemu ubijemo voljo do dela, s tem pa marsikaj drugega še bijemo zraven.

Pri bodoči izbiri kadrov za ODS in sindikalni odbor, mislim, da se moramo nasloniti na čim širše vrste zavednih in socialistični stvari predanih delavcev, tudi če niso člani ZK. Člani ZK, kot avantgarda in temelj našega delavskega razreda in socialistične izgradnje imajo itak dovolj dolžnosti, ki jim jih nalagajo sklepi VI. kongresa ZKJ in je popolnoma neutemeljena trditev nekaterih, da član ZK po sklepih VI. kongresa nima več kaj delati. Prav zadeva okoli Džilasa priča, kako nevarne so take izjave in kam lahko pripeljejo, sam material III. plenuma CK ZKJ pa jasno začrtava našo pot v preteklosti in sedanjosti in tudi perspektive naše socialistične demokracije v bodočnosti. Naloge članov ZK so v našem razvoju ne samo vedno večje, temveč tudi vedno odgovornejše. Naša ZK mora vzgajati nove zrele in zavedne kadre, spremljati ves naš razvoj in stati na čelu borbe za naše socialistične cilje. V smislu poglobljanja demokratičnega upravljanja in utrjevanja socialističnih družbenih principov pa se je treba nasloniti na najširši krog delavcev. Tudi v naš ODS na prometu in našo sindikalno organizacijo bo treba pritegniti vse tiste poštene delavce, ki so zainteresirani na dobrem in uspelem gospodarjenju našega podjetja in pripravljani skupno z obratovodstvom reševati vse probleme, ki jih nikoli ne zmanjka. Po drugi strani pa je treba vso važnost polagati na stalen stik z ostalimi ODS, kot so že pokazale uspešne izkušnje, saj je le tako možna nepristranska in plodna rešitev posameznih problemov in razčiščenje mnenj z rezultatom, ki je koristen za sam obrat in ves naš delovni kolektiv.

Vse bodoče naloge bomo lahko v celoti uspešno premostili, kljub težavam, ki se pač vedno pojavljajo, če se bo sleherni posameznik zavedal odgovornosti ki jih ima sam in kot celota našega delovnega kolektiva do nalog naše socialistične skupnosti. ODS pa naj pri tem predstavlja tisto telo delavskega samoupravljanja, ki naj konkretno rešujejo s pomočjo sindikalnih odborov vse naše naloge, s čemer bodo uspehi našega obrata in vsega našega kolektiva tudi za v bodoče zagotovljeni.

Lenar Jože

Za dvig strokovnega kadra naše Železarne

Po sklepu Upravnega odbora Železarne Jesenice z dne 17. 9. 1952 sta prišli s 1. 1. 1953 Metalurška industrijska šola in Metalurški delavski tehnikom v sklop železarne Jesenice, kot ustanoviteljice. Metalurško industrijsko šolo, ki deluje kot redna industrijska nižji šola in vzgaja skozi triletno učno dobo učence v kvalificirane delavce železarskih in industrijskih poklicev, je obiskovalo v prvi polovici leta 1953 262 učencev, šolo pa je zaključilo v tem letu 84 učencev. S šolske mletom 1953-54 pa je bilo na in-

Kaj pa delovna disciplina?

Različni predpisi glede disciplinskih prestopkov in kaznovanja so zahlevali vodenje tudi ločene evidence o kaznovanju delavcev in uslužbencev. Dočim so za uslužbenca izrekli kazni glavni direktor in disciplinsko sodišče, so za delavce v manjših primerih izrekli kazni obratovodje, v težjih primerih kršenja delovne discipline, n. pr. tatvine in slično, pa glavni direktor.

Evidenca razpolaga s podatki o vrsti izrečenih disciplinskih kazni in disciplinskih prekrškov oziroma prestopkov za štiri leta.

Iz tabele a) — delavci in c) — uslužbenci vidimo vrsto izrečenih disciplinskih kazni, dočim so iz tabele b) — delavci in d) — uslužbenci razvidni vzroki disciplinskega kaznovanja.

a) delavci

Vrsta kazni	Leto			
	1950	1951	1952	1953
disciplinskih odpustov	24	31	59	7
premostitev na drugo delovno mesto	10	34	39	6
denarnih kazni	189	245	175	322
strogih pismenih javnih ukorov	15	54	4	108
ukorov	48	64	76	93
opominov	41	78	93	46
Skupno izrečenih kazni	287	506	491	582

b) delavci

Vrsta disciplinskih prekrškov	Leto			
	1950	1951	1952	1953
spanje med službo	4	11	—	20
tatvine	52	71	87	32
vinjenost	19	28	41	58
izostanki med delom in iz dela	126	170	86	47
nevestnost, nepazljivost in malomarnost	21	57	118	226
kršitve delovnega reda	50	51	18	51
predčasno zapuščanje dela	8	75	93	91
zasebno delo	—	19	27	13
vstopi na zabranjenem mestu	6	5	—	26
pretepi	1	19	21	18
Skupno prekrškov	287	506	491	582

Stalež delavcev v letnem povprečju	6348	5570	5498	5589
na stalež v % kaznovanih delavcev	4,5	9,0	8,9	10,4

c) uslužbenci

Vrsta kazni	Leto			
	1950	1951	1952	1953
disciplinski odpusti	—	—	2	—
premostitev na drugo delovno mesto	—	—	—	—
denarne kazni	7	1	8	9
strogih pismenih javnih ukorov	4	1	—	—
ukorov	12	7	5	6
opominov	21	12	8	13
povrnitev škode	2	2	2	3
Skupno izrečenih kazni	46	23	25	31

d) uslužbenci

Vrsta disciplinskih prekrškov	Leto			
	1950	1951	1952	1953
nepravilni odnos do predpostavljenih prevare in tatvine	—	—	—	2
neizvršenje odrejenih nalog	—	—	2	1
prekoračenje službene dolžnosti	2	1	—	3
izostajanje z dela	3	2	3	2
malomarno vršenje službenih dolžnosti	—	—	1	2
malomarno vršenje službenih dolžnosti	41	20	19	21
Skupno prekrškov	46	23	25	31
Stalež uslužbencev v letnem povprečju	884	812	613	543
na stalež v % kaznovanih uslužbencev	5,2	2,8	4,0	5,7

Disciplinski odpusti so bili najbolj številni v letu 1952. V tem letu so namreč tatvine raznega materiala dosegle višek. Da se to kar bolj omeji, so bile izrečene kazni zelo ostre: takojšen disciplinski odpust iz podjetja. Izmed izrečenih disciplinskih kazni so najbolj številne denarne kazni.

V letu 1953 je bilo izrečenih 322 primerov denarnih kazni.

Ker vrsta kazni iz tabele a) in c) še ne povedo vzroka za kaj je sploh do kaznovanja prišlo, nam to pojasnjujeta tabeli b) in d). Iz teh tabel vidimo, da so bili v letu 1952 najbolj številni primeri kaznovanja tatvine materiala. Največje število kazni je bilo pa izrečenih za nevestno, nepazljivo in malomarno opravljanje službene dolžnosti. Večjo postavko tvorijo še neopravičeni izostanki iz dela in predčasno zapuščanje delovnega mesta. Precej je tudi primerov prihajanja na delo v vinjenem stanju. Ta pojav je poleg tega, da dela kolektivu sramoto, nevarnosti, da pride do nesreče prav tako pa tudi, da nesrečo povzroči za vso okolico.

Dočim se drugi vzroki prekrškov za kaznovanje po številu znižujejo, postavka prihajanja na delo v vinjenem stanju stalno raste. Ni pa s tem rečeno, da je teh primerov več. Ne, kontrola je vse bolj ostra, kar je spričo nevarnosti, ki jo povzroča tak delavec tako za samega sebe kot svojo okolico, povsem pravilno. Nikoli ni dovolj poudarjeno, da je proti takim pojavom treba kar najstrožje postopati.

Na splošno lahko ugotovimo, da porast disciplinskih prekrškov ni v tem, da bi se večalo stvarno število kršiteljev, marveč vse ostrejšo izvajanje disciplinskih predpisov, tako od strani obratovodij, kakor tudi ostalih organov, pristojnih za izrekanje kazni.

Podatki govore, da smo z disciplinskimi prestopki in v zvezi s tem izrečenimi kaznimi še vedno v porastu. Zanimivo pa je, da se je letos to število zopet nekoliko povečalo. V razmerju napram povprečnemu staležu delavcev in izrečenih kazni je zabeležiti največji odstotek v letu 1953.

Vseh kazni je bilo zoper delavce izrečenih 611, vendar je 29 primerov, ko so bili postopki ustavljeni ali preklicani, tako da znaša končno število kaznovanih 582.

Zanimivo je ugotoviti, v katerih obratih in koliko je bilo izrečenih disciplinskih kazni. Naslednja tabela daje tudi to sliko in sicer za leto 1953.

dustrijsko šolo sprejetih 224 učencev. Od teh obiskuje prvi razred 84, drugi 62 in tretji razred 98 učencev. Učni uspehi se na Metalurški industrijski šoli iz leta v leto izboljšujejo, ker je pri sprejemu vedno ostrejši kriterij in ker je spričo manjšega števila učencev mogoče dosegati boljše uspehe. Metalurški delavski tehnikom, ki vzgaja slušatelje skozi štiriletno učno dobo v srednje strokovne uslužbence metalurške stroke, je obiskovalo v prvi polovici lanskega leta 66 slušateljev. Od teh je koncem leta šolskega leta 1952-53 diplomiralo 24 kandidatov, ki so odšli v produkcijo kot diplomirani tehniki metalurške stroke. Pričetkom šolskega leta 1953-54 je bilo na Metalurškem delavskem tehnikumu, kjer obstoja le še III. in IV. razred, 41 slušateljev. Učni uspehi na Metalurškem delavskem tehnikumu, katerega učni program je enak učnemu programu Tehnične srednje šole v Ljubljani in ki ga obiskujejo starejši učenci-delavci, so zadovoljivi.

Poleg rednih šol, t. j. Metalurško industrijske šole in Metalurškega tehnikumu, pa vodi železarna Jesenice skrb za strokovni in splošen dvig kadra tudi potom številnih tečajev, ki so organizirani za delavce in nameščence. V letu 1953 je bilo skupno organiziranih in izvedenih 20 različnih tečajev, ki jih je obiskovalo 816 delavcev in uslužbencev. Tečaji so bili organizirani na predlog posameznih obratovodstev v sporazumu z direktorjo. Namen tečajev je bil, dvigniti nivo strokovnega znanja in pripraviti tečajnike za polaganje izpitov za dosego kvalifikacij in višjih kvalifikacij. Na tečajih so predavali predavatelji Železarnice Jesenice in jeseniške gimnazije, ki so se skozi zadnja leta izkazali kot dobri strokovnjaki-pedagogi. Organizacija in kontrola nad vsemi tečaji je vršilo strokovno šolstvo Železarnice, ki hrani tudi vse zapiske in dnevnik tečajev, o izdaji spričeval itd.

Tako je lani bilo za delavce organiziranih 15 različnih tečajev za posamezne poklice in stroke dela od livarskega tečaja do prometne šole. Za nameščence pa je bilo organiziranih 5 tečajev, oz. seminarjev, od katerih je bil najširše organiziran dvomesečni seminar za delovodje s 150 tečajniki. V celoti se je vseh tečajev udeleževalo lani 819 članov našega kolektiva, od katerih je 745 članov te tečaje tudi uspešno zaključilo. Povprečno je trajal en tečaj 4 mesece, povprečen uspeh vseh tečajev pa je bil z oceno 3.8

Poleg teh tečajev je organiziralo šolstvo tudi po enomesečni tečaj za kandidate, ki so vložili prošnjo za polaganje izpita za dosego kvalifikacije, oz. polaganje izpita za dosego visoke kvalifikacije. Ta dva tečaja je obiskovalo skupaj nad 200 tečajnikov.

Poleg izpitov ob zaključku posameznih tečajev, so polagali v minulem letu delavci železarnice Jesenice izpite za dosego kvalifikacije pred izpitno komisijo LOMO Jesenice in za dosego visoke kvalifikacije pred izpitno komisijo OLO Kranj. K polaganju izpita za kvalificiranega delavca je pristopilo v lanskem letu 153 delavcev, izpit

pa je opravilo 126 delavcev ali 82% prijavljenih. K polaganju izpita za visoko kvalificiranega delavca pa je pristopilo 88 kvalificiranih delavcev in je opravilo izpit 80 delavcev ali 90%. Vsega je opravilo v minulem letu izpite za višjo kvalifikacijo 206 delavcev, ki so pokazali povprečno prav dober uspeh. Iz opažanj na izpitih pa se je ugotovilo pre nizko splošno znanje delavcev, dočim so pokazali na praktičnem in strokovnem delu izpita prav dobro znanje.

U. P.

VSEM ČLANOM DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE, NJIHOVIM SVOJCEM IN UPOKOJENCIM

Zbira in piše se obširna zgodovina naše Železarne, ki naj bi izšla ob 85. obletnici ustanovitve naše Železarne. Za to zgodovino je zbranega obilo arhivskega gradiva, tehničnih podatkov in zgodovinske dokumentacije, premalo pa je osvetljen lik jeseniškega železarja, kako je živel, delal in se boril za svoje socialne pravice in življenjski obstoj. Mnogo podatkov o tvorcih današnje železarne, zaslužnih veteranih dela itd. je vzeti iz člankov objavljenih v »Tovarniškem vestniku«, »Kovinarju« in »Železarju«, vendar je še mnogo stvari, ki bi jih bilo vredno zapisati in jih pomnijo še starejši kadri. Vsak obrat ima v dobi nastajanja, razvoja in rasti svetle točke rekordov in uspehov, kakor tudi temne dneve. Imena znamenitih mojstrov, delavcev, obratovodij in izumiteljev je treba zabeležiti in ohraniti. Poleg tega pa ima tudi vsak obrat svoje posebno obeležje, običaje in zanimivosti, ki so nastajale ob samem razvoju železarne, ki bi jih bilo škoda prezreti.

Zato naj vsi naši sodelavci, upokojenci in njihovi svojci prijavijo in dajo na razpolago spomine in doživljaje na svoje delo v železarni, nekdanje razmere in dogodke, kakor tudi spomine na pomembne, značilne in vidnejše tvorce, voditelje in organizatorje.

Vse gradivo, ki naj zajema tudi ohranjeni slikovni material, skupinske fotografije, račune, izplačilne listke, značke in druge spomine na delovne odnose in prilike v jeseniški železarni naj se odda do konca marca 1954. tov. Francetu Ravniku na ekspeditu ali na uredništvo »Železarja«. Posebno so zaželjeni podatki in fotografije iz fužin v Bohinju. Vse gradivo bo po uporabi vrnjeno lastnikom.

Tudi Ti prispevaj po svojih močeh, da bo zgodovina naše železarne popolna in pestra!

Tek. št.	Obrat	Izrečenih kazni	Tek. št.	Obrat	Izrečenih kazni
1.	Visoke peči	56		Prenos	446
2.	Jeklarna z el. pečjo	88	16.	Livarne	14
3.	Javornik I	58	17.	Vzdržev. Javornik	7
4.	Žična valjarna	7	18.	OTK	8
5.	Javornik II	27	19.	Prometni oddelek	43
6.	Valjarna 2400	16	20.	Transportni oddelek	3
7.	Jeklovlek	4	21.	Kapitalna izgradnja	—
8.	Predel. obrati	102	22.	Nabavni oddelek	1
9.	Elektrodni oddelek	27	23.	Šped. Javornik	12
10.	Energijski oddelek	9	24.	Sekretariat	—
11.	Samolarna	11	25.	Nadz. služba	41*
12.	Mehanična delavnica	25	26.	Hig. tehn. zaščita	—
13.	Konstruktorska delavnica	4	27.	Komunalni oddelek	4
14.	Elektro delavnica	3	28.	Garaža	—
15.	Gradbeni oddelek	9	29.	Menze	3
Skupaj		446	Skupaj		582

* Pri nadzorni službi niso mišljeni delavci tega oddelka, marveč delavci drugih obratov, ki jih je ta oddelek predlagal za kaznovanje.

Pri uslužbencih predstavlja največjo postavko izrečenih kazni malomarno opravljanje službene dolžnosti. Odstotek izrečenih kazni v povprečju na stalež pa je znatno nižji od delavcev. Glede na to vprašanje je vsak obširnejši komentar brezpredmeten. Tabele namreč povedo vse. Želeli je le, da bi bilo kršenja delovne discipline kar manj, posebno sedaj v času delavskega samoupravljanja. Vsaka nerednost, povzroča namreč neprijetne motnje v samem procesu dela in tako tudi večjo ali manjšo škodo v sami proizvodnji. V interesu vseh, tako delavcev in uslužbencev je, da bo disciplinskih prekrškov čim manj. S tem bo namreč delovni kolektiv najlepše dokazal, da je dorasel svoji veliki nalogi — delavskemu samoupravljanju in bo pripomogel s tem tudi čim hitrejši izgradnji socializma.

Miha Klinar:

Oprašuješ me

Vprašuješ me, zakaj sem mračen, pust,
zakaj brez ognja so besede moje,
čemu brezbrizen sem do tvojih ust,
čemu tesnoba v mojem srcu poje?

Predraga, vedi, jaz sem bil vojak,
ki s svojim srcem je na straži stal,
in vem, da je svoboda sad sladak,
a danes, glej, nekdo bi rad ga ukral.

Skalili so „trgovci“ srečo zmage
in pljuvajo na naš svobodni mir;
kako iz mene naj besede blage,
privro zdaj k tebi v rožnati večer? —

PREIZKUŠNJA JEKLA

*Prosim za zaposlitev
v Železarni...*

Ravno tako važna kot sama izdelava, je tudi preiskava, preizkušnja in vrednotenje jekla. Šele s priskavo in ugotovitvijo njegovih lastnosti lahko jeklo presodimo in opredelimo ter ga temu primerno tudi pravilno uporabimo.

Preizkušnja izdelane šarže sestoji iz preiskave surovih ingotov in iz teh izvaljanega izdelka z ozirom na njih napake, ter iz preizkušnje uporabnosti jekla za določeno svrhu uporabe. Pri tem zadnjem si predstavljamo ugotovitev vseh, za določeno svrhu uporabe karakterističnih lastnosti. Ker služi jeklo lahko najrazličnejšim namenom in mora torej izkazovati najrazličnejše lastnosti, je temu primerna tudi preiskava jekla lahko zelo mnogovrstna. Prične s kontrolo ingota, to je z odkrivanjem njegovih notranjih in površinskih napak, kar daje smernice za način in obseg površinske obdelave ingotov. Iz probe, vzete pri vlivanju šarže, se izdelava kemična analiza. Na podlagi analize lahko le približno sklepamo splošne lastnosti, ki jih od jekla lahko pričakujemo. Pri določenih vrstah jekla je dalje potrebno še pred valjanjem preizkusiti predelavnost jekla v toplem stanju, odnosno na predvaljanem materialu ugotoviti celo vrsto tehnoloških lastnosti, ki so razen same analize potrebne za dokončno dodelitev šarže predvideni svrhi uporabe. Končno je treba kontrolirati tudi izvaljani produkt z ozirom na njegove napake, strukturno stanje, mehanske in tehnološke lastnosti.

Kakor je razčlenjena in mnogotera sama preizkušnja in preiskava jekla, tako mnogoteri so tudi izsledki, ki karakterizirajo kvaliteto jekla. Osnovni predpogoj za — dobro jeklo — je, da je brez napak. Vsakokratna vrednost ali kvaliteta jekla, je podana s tistimi specifičnimi lastnostmi, ki izkazujejo za določeno svrhu uporabe najboljše vrednosti. Pod dobrim jeklom lahko razumemo jeklo z najrazličnejšimi lastnostmi in govorimo o „dobrem jeklu“ takrat, če izkazuje za določeno svrhu uporabe določene lastnosti.

Lastnosti, ki jih pri jeklu za neko svrhu uporabe hočemo doseči pa lahko pri jeklu iste kvalitetne grupe ali celo pri jeklu s praktično isto kemično analizo povzročijo, da je to jeklo za drugo svrhu uporabe manj ali celo neuporabno. Takih primerov je zelo veliko. Tako mora biti n. pr. jeklo za izdelavo torzijskih peres v pogledu nekovinskih vključkov zelo čisto, toda primerno oblikovani vključki in to celo v večji količini, pri jeklu za izdelavo ploščatih vzmeti so zaželjeni, ker le-ti povzročajo listnato strukturo. Približno isto je pri jeklu za varilne žice. Nemetalni vključki v žicah za električno obločno varenje so koristni — do gotove meje seveda — ker povzročajo ionizacijo tokovnega loka. Nasprotno pa so v žicah za avtogeno varenje škodljivi in nezaželeni. V takih primerih podležejo jeklu istih kvalitetnih grup in lahko celo enakega kemičnega sestava različnemu kvalitetnemu vrednotenju.

Pojem kvalitete je za nekatere lastnosti popolnoma točno opredeljen. Tako n. pr.: za mehanske lastnosti konstrukcijskih jekel; odpornosti napram učinkom fugov in kislin za korozijsko obstojna jekla; elektro-magnetske lastnosti za dinamo, trafo in magnetska jekla itd. Vendar pa se tudi pri določevanju teh lastnosti dobljene vrednosti lahko nanašajo samo na eno kvalitetno grupo ali jeklo iste kemične sestave, ako hočemo govoriti o dobrem ali slabem jeklu.

Iz vsega tega je razvidno, da preiskava in pravilno vrednotenje jekla ni vedno enos'aven, temveč posebno pri tako imenovanih „plemenitih“ vrstah jekla dokaj zamočan pojem. Odvija se normalno po sledečem redosledu:

Da. Prav te in podobne besede so zapisane v vsaki izmed 200 prošenj, ki leže v predalu pisalne mize uslužbenca personalnega oddelka. Veliko pa je takih prosilcev, ki na pojasnilo, da ne morejo biti sprejeti sploh ne vložijo prošnje. Posredovalnica za delo ima še štirikrat večje število vpisanih nezaposlenih, ki čakajo na kakršnokoli zaposlitev. (Nekateri čakajo že leto dni). Interesenti za službe so v glavnem mladoletniki, nekvalificirani, predvsem ženska mladina. Lahko bi našli več podrobnosti s tem v zvezi, vendar je važnejša vsebinska plat tega problema.

Torej problem nezaposlenosti. Prepričan sem, da bi mnogi med nami lahko molče in brezbrizno šli mimo tega problema, zlasti tisti, ki osebno v družini niso prizadeti. Kdor pa ima občutek kolektivnosti, kdor zna oceniti to z ekonomsko-socialnega stališča in kdor čuti ta problem na sebi ali v ožjem krogu, ta pa ima o tem svoje stališče, svoj odnos in verjetno tudi občutek in zavest, da je treba za rešitev tega problema nekaj ukreniti.

Neka absolutne rešitve problema nezaposlenosti si ne moremo zamisliti. Obstoje pa stvari o katerih moramo spregovoriti, in to z vso resnostjo in v javnosti. Prikazati jih moramo v taki luči, da bo slehernemu jasno, kaj je na stvari in kaj ni, tako, da bo lahko prizadeti (posredno ali neposredno) za rešitev tega nekaj storil. Nikakor pa ni dovolj samo načeti ali napisati takle članek, ne da bi za to mobilizirali vse možne faktorje. V sedanjih stopnji našega družbeno-ekonomskega razvoja je pojav določenega števila brezposelnih normalen, mogoč, nujen in s tem tudi opravičljiv. Preživeli smo obdobje upravno-administrativnih ukrepov s katerimi smo delovno silo »po planu« uvajali na vsa mogoča (včasih tudi nemogoča) delovna mesta. Za nami je sistem ekonomskega pritiska za pritok delovne sile iz podeželja v industrijo in podobni ukrepi, ki so bili ob svojem času nujni in pozitivni. Danes pa se stvari normalizirajo. Tudi z razrednega stališča se stvari danes drugače obravnavajo. Nastane torej vprašanje kako v teh novih pogojih reševati problem zaposlevanja delovne sile s posebnim odnosom na nezaposlene.

Nedvomno moramo tu postaviti v ospredje komunalno skupnost kot prvi in najodločnejši, pa tudi (z ekonomskega ozira) najmočnejši faktor. Od izoblikovanja in funkcioniranja organov komunalne skupnosti je v veliki meri odvisno uspešno odpravljanje brezposelnosti. (Mogoče v našem primeru izraz komunalna skupnost ni najbolj primeren).

Ena možnost in tudi nujnost so nove investicije s katerimi bomo pridobili nova delovna mesta. Druga možnost pa je, da z reorganizacijo v proizvodnem procesu, z razširjenjem asortimenta proizvodov in z drugimi ukrepi pridobimo nova delovna mesta. To ne

velja samo za železarno, temveč še bolj in predvsem za ostala podjetja. Nadalje bi z razširitvijo komunalne in uslužnostne dejavnosti pridobili večje število novih delovnih mest. Približni računi kažejo, da bi z vsakimi 600.000 dinarji, ki bi jih vložili v te svrhe pridobili eno novo delovno mesto. Pomnožimo to z 10 ali 50 (kar v naših razmerah res ni veliko) pa se bo občutno oblačila brezposelnost predvsem mlajše ženske nekvalificirane delovne sile, ki je za komunalno in uslužnostno dejavnost najprimernejša.

Nedvomno pa bi pridobili tudi delovna mesta za moske. V komunalni službi bi v nekaterih primerih celo brez investicij lahko uvedli nova delovna mesta. S tem bi se zmanjšal nenormalen pritisk nezaposlenih na Železarno, ki še sama nima rešenih problemov s sedaj zaposleno žensko delovno silo, saj ima še danes devetdeset žena zaposlenih na takih delovnih mestih, ki jih po Uredbi in po ocenitvi komisije ne smejo opravljati ženske, temveč moški, kar osvetljuje, da je problem resen in, da mora zato Železarna pač odklanjati žensko delovno silo. V Železarni je namreč samo 432 delovnih mest primernih za ženske. Od časa do časa se pojavi tudi vznemirjenje pod parolo, da bodo odpuščene vse poročene žene. Do tega ne sme in ne more priti kampanjsko. Vsi redki dosedanji primeri kažejo, da gre le za slučaje, ki so opravičljivi iz socialnih, ekonomskih (ali tudi političnih) razlogov in, da v tem smislu ne obstoji nobena ostrejša tendenca tudi v bodoče.

Znano pa je tudi, da je v podjetjih in ustanovah izven Železarne relativno večje število zaposlenih poročenih žena, pri katerih bi z ozirom na njih ekonomski položaj preje lahko prišlo do zamenjave s brezposelnimi, ki so v težjem gnotnem položaju. Vendar tu redno nastopa vprašanje kvalifikacij. Treba je povdariti, da personalna politika ne sme biti režimska, ne more pa biti brez načelna. Imeti mora določena načela in to socialistična, pri katerih so upoštevani socialno-ekonomski, zdravstveni, politični, strokovni in ostali pogoji.

Končno je tu še vprašanje poklicnega izobraževanja in usposabljanja, ki ga vse preveč zapostavljamo. Z več iznajdljivosti, iniciative, razgledanosti in odločnosti bi pri zbiranju in izučevanju poklicev lahko občutno zmanjšali število nekvalificiranih mladih delavcev in s tem obenem delno odpravili občutno pomanjkanje po strokovnih kadrih v posameznih strokah. Torej je tu važen tudi subjektiven faktor (pregovor pravi »Vsak je svoje sreče kovač!«) in je velikokrat neupravičeno prikazovanje prizadetih, da je objektivno stanje absolutni vzrok nezaposlenosti.

Ob koncu želim povdariti, da se na vsakem področju in v večini primerov da marsikaj storiti: od podjetij, komunalnih in uslužnostnih obratov in ustanov tja do turistično olepševalnega društva. Jasno je, da bo najprej stopilo v ospredje vprašanje finančnih sredstev, kar pa ni edini pogoj in edina rešitev. Nekatera podjetja bi

Določevanje kemičnega sestava šarže; preiskava in vrednotenje surovih ingotov; preizkušnja predelavnosti jekla v toplem stanju; ugotavljanje napak in preiskava strukture predelanega, to je valjanega ali kovanega materiala; ugotovitev mehanskih lastnosti in preizkušnja uporabnosti za določeno svrho uporabe.

Kemična analiza, preiskava in ugotavljanje napak, ter vrednotenje ingotov, kakor tudi izvaljanega materiala je potrebna za vse vrste jekla. Presoja ugotovljenih kvalitativnih faktorjev pa se ravna po predvideni svrhi uporabe. Vse ostale. v prejšnjem odstavku navedene preiskave, pa se vključijo v celotno preizkušnjo le takrat, kadar je to za predvideno uporabo jekla potrebno. Po ostrini zahtev, ki se postavljajo, je za vsak posamezen slučaj potrebno tudi odločiti, ali naj se vse potrebne preiskave vrše pri vseh šaržih iste vrste jekla ali, če se zahtevane lastnosti lahko kontrolirajo samo pri posameznih šaržah od slučaja do slučaja, ako enakomernost proizvodnje to dopušča.

Kemična analiza.

Kemična analiza nam da le neko splošno sliko in vpogled, katere kvalitativne lastnosti od jekla lahko pričakujemo. Kemična analiza je oporišče za presojo možnosti uporabe jekla za določeno svrho uporabe. Pri oceni šarže, na osnovi izdelane kemične analize, moramo v prvi vrsti ugotoviti, če leži šarža v za to vrsto jekla predpisanih analizičnih mejah. Predpisane analize meje so okvir, v mejah katerega z največjo verjetnostjo lahko pričakujemo, da bo jeklo imelo zahtevane odnosno željene lastnosti. Ni pa samo pridrževanje predpisane analize vedno pogoj, da željene lastnosti v vsakem slučaju tudi dosežemo. Običajna kemična analiza ne zajame namreč nikdar vseh v jeklu se nahajajočih elementov. Predvsem n. pr. v jeklu raztaljenih plinov, ki so eden od vzrokov raznih pojavov v jeklu, kot n. pr. staranje in napustna krhkost jekla. Po drugi strani tudi tehnološke vrednosti jekla niso odvisne le od količinskega razmerja posameznih sestavnih komponent, temveč v večji ali manjši meri tudi od njih porazdelitve — to je kristalne strukture, o čemer nam normalna kemična analiza ne da nobenih pojasnil. Ravno tako malo lahko sklepamo iz same analize tudi na nekatere napake jekla, kot so izceje, nekovinski vključki, kosmičavost in podobno, čeprav je njih nastanek v mnogem odvisen od kemične sestave jekla. Vse to pa nikakor ne podcenjuje važnosti kemične analize. Kratek zaključek bi bil le ta, da je na področju proizvodnje plemenitih vrst jekla le v redkih slučajih možno že samo na podlagi same analize, dobiti zadostno osnovo za sigurno presojo kvalitativnih lastnosti in vrednosti jekla.

Pri primerjavi dejansko dobljene analize s predpisano, pridemo zelo pogosto v položaj, da moramo odločiti in presojati kaj storiti s šaržo, ki odstopa od predpisanih analizičnih meja. V koliko je tako odstopanje v posameznem slučaju nepomembno, se v naprej seveda ne more reči. Kot splošno merilo pri vrednotenju takih šarž naj velja premislek, da za uporabnost jekla ni merodajna le njegova analiza kot taka, temveč predvsem tehnološke vrednosti. Praviloma pa so že analize meje tako predpisane, da ostanejo manjši odkloni v tolerančnih mejah. Analizne meje tudi ne smejo biti ožje od sigurnosti pogoditve analize, ki ni pri vsakem izdelovalnem procesu in tudi ne pri vsaki vrsti jekla enaka. Vsled tega je včasih potrebno pri gotovih vrstah jekla, čeprav leži analiza v predpisanih mejah, napraviti na osnovi dejanske analize nadaljnjo porazdelitev šarž. Zelo ozke analize meje so n. pr. običajne in potrebne pri jeklu za kose. Tako združimo včasih pri izdelovalnem procesu več vrst jekla v eno grupo in opredelitev posa-

meznih šarž izvršimo šele po končni analizi izdelane šarže. Včasih je to potrebno tudi pri šaržih konstrukcijskega jekla, če se n. pr. izdelki serijsko oplemenjujejo in bi odstopanja v analizi od šarže do šarže — pa čeprav so ista v dopustnih mejah — imela kvarne posledice za absolutno enakomernost izdelka.

Razen še drugih zavisnosti med kemično analizo, tehnološkimi vrednostmi in drugimi lastnostmi jekla, ki bodo v naslednjih odstavkih še omenjene, predstavlja kemična analiza končno tudi osnovo za toplotno obdelavo jekla.

Proba, potrebna za izvršitev kemične analize, se vzame pri vlivanju šarže. Njena velikost, odnosno teža se giblje navadno med 2 do 10 kg. Pri šaržih težkih do 60 ton zadostuje — posebno pri pomirjenih jeklih — normalno ena proba. Vzame se približno na polovici vlivanja. Pri težjih šaržah in talinah, ki vsebujejo več kot 1% Si ali Al, sta potrebni dve analizni probi, od katerih se vzame ena ob pričetku in druga ob koncu vlivanja. Ako se iz cele šarže vlije samo en blok ali ena plošča, se vzame proba pred napolnjenjem glav. V slučaju, da probe iz katerega koli vzroka ni bilo mogoče vzeti, naj se za analizo potrebno jeklo vzame iz korenine ali ostružkov ingota. Treba pa je pri tem biti pazljiv in to vsled neenakomerne porazdelitve elementov v jeklu, zlasti pri velikih ingotih. Pri površinsko odvzetih ostružkih, se pojavljajo lahko večja analizna odstopanja tudi vsled kokilnega laka. Marsikrat je zato primerneje predvaljati en ingot in za analizo potrebno količino jekla vzeti iz polizdelka.

Za končno analizo, ki služi za klasifikacijo šarže, je na razpolago vedno več časa kakor za predprobne analize, vsled česar se lahko poslužujemo tudi točnejših analiznih metod. Seveda pa mora biti analiza — vsaj najkarakterističnejši elementi — gotova do pričetka valjanja, kar je zlasti važno pri šaržah, ki se še tople zakladajo v valjavniške peči, tako, da se v slučaju potrebe še lahko menjajo dimenzije ali oblika valjanega izdelka, ali dodeli šarža za drugo svrhu uporabe.

Točnost analiznih metod ustreza današnjim zahtevam in pogojem. Odstopanja tudi pri spektralno analitskih postopkih ne presegajo 2% od vsakokratne dejanske količine. Napake današnjih analitskih metod in postopkov so — pri točnem delu seveda — manjše, kot razlike v sestavi jekla preko preseka ingota odnosno polizdelka vsled izcej. Vzroki za nepričakovana odstopanja v analiznih rezultatih leže več pri jemanju probe kot pri samem analitskem delu. V dvomljivih slučajih, ali ako gre za analizne meje, je zato primerno kontrolno analizo izdelati iz nove probe iste šarže.

(Se nadaljuje)

Ing. Hafner Pavle:

Problemi našega železarskega prometa

Železarne moramo smatrati za podjetja z velikim številom obratov. Glavna grupacija, ki je osnova za katerokoli organizacijo, naj si bo to po tehnični, komercialni ali upravni strani, se deli na produktivne, pomožno produktivne in vzdrževalne obrate. Pri tem nastopi vprašanje pod katero glavno grupo spada interni promet. Na vsak način je promet pomožni proizvodni obrat, kajti on vrši vso povezavo in dobavo v proizvodne in ostale obrate. Morda se bo kdo vprašal kako proizvajajo oziroma kaj producira tovarniški promet. Produkcija prometa so izvršene lokomotivske ure, ali pa prevoženi ton/km oz. premiki. Tovarniška prometna služba se kaj močno razlikuje od promet-

lahko odstopila odvišna osnovna sredstva, ki bi se nekje skoncentrirala in z njimi bi se rešili tehnično-proizvodni problemi. Tudi izkoriščanje nekaterih odpadkov bi koristilo celotni stvari. Poleg tega pa je še več stvari, ki bi pridobile svojo aktualnost čim se ta problem začne resno reševati.

Po vsem tem lahko računamo, da bi široka fronta reševanja problemov v tej smeri v doglednem času vendarle rodila dobre uspehe.

K. B.

Vprašanje nezaposlenosti je bilo obravnavano tudi na občnem zboru sindikata ŽJ, o čemer bomo še, ne glede na ta članek poročali v prihodnji številki.

LEP RAZVOJ DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA V PLOČEVINSKIH VALJARNAH NA JAVORNIKU

Prvi koraki delavskega samoupravljanja so za nami in v naši železarni si lahko štejemo v ponos, da smo na tem področju demokratizacije naše družbe in ob resničnem prenosu upravljanja podjetja na neposrednega proizvajalca-delavca dosegli lepe uspehe, ki v vsakodnevni praksi prihajajo vse bolj do veljave. Kmalu bo minilo leto dni od prvostanovljenih obratnih delavskih svetov, ki so v veliki meri pripomogli, da so s sodelovanjem članov obratnih kolektivov rešeni marsikateri pereči problemi.

Med obratne delavske svete v naši Železarni, ki uspešno orjejo ledino delavskega samoupravljanja spada tudi obratni delavski svet pločevinskih valjarn Javornik. Ustanovljen je bil lani meseca maja in šteje 23 članov, ki se redno sestajajo k zasedanjem in sejam. Kot prvo nalogo si je obratni delavski svet pločevinskih valjarn zadal seznanjati delovni kolektiv, to se pravi slehernega delavca z vsemi problemi in vprašanji obrata in tudi naše železarne in tako pritegniti v krog zavestnih upraviteljev obrata in našega podjetja čim več delavcev. Vse njihove seje in zasedanja so dostopna vsem delovnim članom obratnega kolektiva, ki se pa na žalost, kakor povsod, vse premalo poslužujejo te pravice in možnosti neposredno se udeleževati pri upravljanju in tudi po svoji zavesti in sposobnostih pripomoči k čim uspešnejšemu delu samega obrata in s tem vsega našega kolektiva.

Tudi delo centralnega DS obratni delavski svet budno spremlja in ga prenaša na vse člane svojega obrata, bodisi z razpravljanjem o delu in sklepih centralnega DS na obratnih sestankih, ali pa s tolmačenjem tematike zasedanja centralnega DS sodelavcem na posameznih delovnih mestih v obratu.

Poleg vsega tega pa delavski svet pločevinskih valjarn na svojih zasedanjih obravnava in rešuje številna vprašanja kot. n. pr. tarifno politiko oz. sestavo novega tarifnega pravilnika, zlasti po vprašanje raznih reklamacij. Prav v tem pogledu, je obratni delavski svet posvetil vso po-

zornost pojasnjevanju sodelavcem, kakšne važnosti in pomembnosti je kvaliteta naših izdelkov za uspešno gospodarjenje in rentabilnost našega podjetja. Seveda uspehi niso izostali in kvaliteta izdelkov se je močno izboljšala, teh nekaj mesecev dela obratnega delavskega sveta, pa potrjujejo kakošno vlogo je odigral, kljub razumljivim začetnim težavam, pri uspehih lastnega obrata in s tem pri skupnih naporih celotnega železarskega kolektiva.

Važen prispevek k uspešnemu delu obratnega delavskega sveta je pravičen odnos do obratovodstva in obratno. Iz dosedanjega dela je razvidno, da sta obratni DS in obratovodstva reševala vse probleme skupno z roko v roki in tako pripomogla k uspešnemu izpolnjevanju postavljenih nalog in obveznosti do naše socialistične skupnosti.

V letošnjem letu čaka člane obratnega delavskega sveta pločevinskih valjarn precej nalog. Preurejen in moderniziran bo obrat valjarne tanke pločevine, kar bo postavljalo pred ves obratni delovni kolektiv vprašanje izpolnjevanje delovnih obveznosti kljub nastalim težavam, po drugi strani pa bo nastalo vprašanje strokovne usposobljenosti delavcev, ki bodo v bodoče upravljali moderne stroje in naprave valjarne tanke pločevine.

Toda izkušnje in uspehi, ki si jih je obratni delavski svet pločevinskih valjarn pridobil v delu od svoje ustanovitve, so tudi za bodoče porok, da bo tudi ta obrat naše Železarne vedno izpolnjeval svoje naloge, ki jih ima pri borbi delavskega razreda Jugoslavije za zgraditev lepe socialistične stvarnosti in bodočnosti.

E. Z.

IZ LETNEGA OBČNEGA ZBORA PROSTOVOLJNEGA INDUSTRIJSKO- GASILSKEGA ODREDA ŽELEZARNE

22. januarja letos je bil 72. redni občni zbor PIGO naše Železarne. Poleg samih članov in vodstvo odreda so občnemu zboru prisostvovali tudi predstavniki Železarne, predsednik mestne občine tov. Dolinar Maks in obratni gasilski referenti.

Iz posameznih poročil je bilo razvidno, da šteje gasilski odred naše Železarne 86 gasilcev, ki so lani imeli 82 teoretičnih in praktičnih vaj z povprečno udeležbo 80%. Vsi člani odreda imajo izpit izprašanega gasilca. Iz izčrpnega poročila poveljnika PIGO ŽJ tov. Gregorja Novaka je nadalje razvidno vse uspešno delo naših gasilcev v lanskem letu. Številni tečaji, vaje in predavanja za strokovni dvig gasilcev, varnostna spremstva na plinovodih, reševalna služba, prevozi z rešilnim avtomobilom in stalen nadzor glede požarne varnosti v obratih, delavnicah, stanovanjskih zgradbah in ostalih objektih so dokaz delavnosti in visoke gasilske zavesti našega gasilskega odreda. Prav vsi ti ukrepi, poleg srečnih okoliščin, ki nas spremljajo, so vzrok, da v našem podjetju nič več ne gori. Pri tem moramo ome-

ne službe državnih železnic. Niti jo ne moremo primerjati s premiki na postajah, kajti na postajah obstoja premikanje samo iz sestavljanja in razstavljanja vlakov, kjer so tiri točno določeni za posamezne operacije (tiri za osebni vlak, za tovarne vlake, prevozniki tiri, odstavniki tiri, razkladalni tiri). Velike železarne, ki producirajo preko milijon ton surovega jekla, to je petkrat več od naše železarne, imajo zgrajene velike uvozne in izvozne kolodvore, na katerih se vrši sestavljanje in razstavljanje vlakov. Ti kolodvori lahko naenkrat sprejmejo po nekaj sto vagonov, kajti dolžina glavnega tira na takem kolodvoru znaša do 500 m in ako vsebuje tak kolodvor 8—10 tirov, potem si takoj lahko predstavljamo, koliko enostavnejše so operacije na takih tovarniških kolodvorih, kakor pa pri nas, ko se ves normalnotirni promet razvija samo na nekaj tirih. V teh velikih železarnah, ki so prostorsko mnogo bolj sproščene, je tudi prometno obratovanje mnogo varnejše za prometno osebje, kakor tudi za ostale delavce. Vsi ti ranžirni kolodvori, ki so na gotovih sektorjih tovarne, običajno ima vsaka železarne po tri (glavnega in dva pomožna), so dostopni samo za prometno osebje. Jasno je, da so premiki in ranžiranja na takih kolodvorih mnogo hitrejša. Razstavljanje uvoznega vlaka se vrši izključno samo preko spuščalke, obenem pa se izvrši tudi tehtanje. Kretnice na glavnem ranžirnem kolodvoru, ali pa vsaj kretnice, ki so v območju spuščalke, se opravljajo električno. Kretničar je v kretničnem stolpu, tako da ima pregled čez ves prostor in iz tega centralnega mesta ureja kretnice. Pogovori med glavnim kretničarjem v stolpu in ranžirnim osebjem na prostoru se vrše preko zvočne naprave mikrofona - zvočnika. Nadalje moram še pripomniti, da se v vseh železarnah Evrope ves interni promet razvija samo po normalnem tiru. V gotovih železarnah obstoja še ozki tir, toda tega je po navadi komaj 10—15% normalnega tira in služi za povezavo med gotovimi obrati, kot na primer: povezava med jeklarno in valjarno, toda še to je danes že zastarelo. Stara teorija je zastopala princip, da naj tiri v jeklarnah zavzemajo čim manj prostora, odvoz ingotov in bram naj bo čim hitrejši po vsakem odlitju, tako da je čim manjša izguba toplote. Z uvedbo specialnih zaprtih voz za ingote, se danes zamenjava tudi v jeklarnah ozki tir z normalnim. Ozki tiri danes nadomeščajo tovarniške ceste, po katerih vozijo elektrokari ali pa normalni tovorni avtomobili.

S povečanjem proizvodnje v naši železarni bomo morali pristopiti, in to v najbližji bodočnosti, k ureditvi in moderniziranju naših prometnih naprav. Ni to lahek problem, temveč kislo jabolko, v katerega blo pa potrebno krepko ugrizniti. Najprej bo treba urediti naš ranžirni kolodvor, ki ga danes tako rekoč niti nimamo. Ves naš ranžirni kolodvor obstoja iz treh normalnih tirov, ki so ob enem ranžirni, prevozniki in odstavniki tiri. Poleg tega so pa preko teh normalnih tirov speljani ozki tiri tako, da se premiki na obeh tirih stalno križajo, in mora prometno osebje biti skrajno pazljivo in rutinirano, da ne pride do trčenj in večjih nesreč. Ta način močno ovira hitre premike, obenem pa zadaje prometnemu osebju izredno težke naloge in probleme.

V neposredni zvezi s tirnimi napravami so povezana tudi odprta skladišča surovin. Pri današnji produkciji so naša skladišča surovin premajhna in so surovine razložene v divje, to je ob prostih tirih, kar povzroča velike težave in nevarnosti prometnemu osebju, ker ni profilov ali so pa profili do skrajnosti zmanjšani, na drugi strani se pa na ta način surovine uničujejo ali pa izginevajo (pogrezanje v haldo). Če si danes ogledamo naše skladišče starega železa, vidimo, da zdaleka več ne odgovarja potrebam jeklarne, kaj šele potrebam rezervata starega železa za poznejšo kritično dobo, ko bo dovoz mnogo manjši. V zvezi s skladišči so tudi razkladalne naprave, ki danes ne

morejo več zadostiti kapaciteti dovoza in odvoza in tako nastajajo nepotrebni zastoji državnih vagonov. Pri najmanjših okvarah na teh napravah takoj nastanejo veliki zastoji državnih vagonov in s tem veliki izdatki stojnin. S povečavo produkcije se morajo tudi povečati prometne in transportne naprave.

Nadaljnji še mnogo večji problem je vlečni in vozni park. Za primerjavo navajam podatke za leta 1939, 1944 in 1952. Pod 1 je celotna letna produkcija, pod 2 normalno tirna vlečna sila v PS, pod 3 ozkotirna vlečna sila v PS, pod točko 4 in 5 pa produkcijske tone na 1 vlečno konjsko silo normalno in ozkotirnih lokomotiv.

Leto	1	2	3	4	5
1939	397.713 t	1.096 PS	940 PS	363 t/PS	423 t/PS
1944	234.403 t	1.096 PS	860 PS	214 t/PS	272 t/PS
1952	562.100 t	2.418 PS	1.300 PS	234 t/PS	432 t/PS

Iz gornje tabele je razvidno, da normalno tirna vlečna sila nekako odgovarja potrebam, dočim ozkotirna vlečna sila zdaleka ni več zmožna kriti potrebe, katere zahteva produkcija. Poleg tega ni vpoštevana kapitalna izgradnja, ki gre izključno vsa na breme ozkotirnih lokomotiv in ozkotirnega voznega parka.

(Se nadaljuje)

niti tudi razumevanje za požarno varnostne ukrepe v obratih, med katerimi prav gotovo zgledno prednjači obrat jeklovlek. Obratovodja tov. Ivan Žejen je zato v znak priznanja dobil od vodstva odreda zahvalno pismo. Prav temu razumevanju v obratih in vestnosti naših gasilcev se moramo zahvaliti, da smo zadnji požar registrirali 30. 12. 1950, razen manjših požarov, ki pa niso niti omembe vredni. Poleg dela v tovarni so naši gasilci lani intervenirali tudi pri treh požarih izven Železarne in sodelovali na številnih proslavah in tekmovanjih. Poseben uspeh našega gasilskega odreda predstavlja tudi nov moderen gasilski dom na Senožetih, ki je že pod streho in bo tekom letošnjega leta izročen svojem namenu. Poveljnik odreda, tov. Gregor Novak, je predložil tudi učni program za letošnje leto s 122 urami predavanj iz najrazličnejših gasilskih področij.

Poleg številnih sklepov za delo v letošnjem letu, je občni zbor PIGO ŽJ obravnaval tudi nujnost zgraditve novih stanovanj za gasilce v bližini gasilskega doma in nabavo novega gasilskega avtomobila. Sprejeli so tudi sklep o omasovljenju gasilstva in pritegniti čim več novih mladih članov v odred. Izvoljeno je bilo novo vodstvo, ki mu predseduje ing. Gostiša Danilo.

Na vse strani naše države in daleč v svet gredo naši proizvodi, zato je potrebna dobra in trpežna embalaža.

Foto: France Torkar

ČE ŠE NE VEŠ, LAHKO IZVEŠ . . .

Kaj je koeficient obračanja?

Koeficient obračanja je številka, ki nam pokaže hitrost kroženja obratnih sredstev v določenem razdobju poslovanja. To določeno razdobje je običajno eno leto, lahko pa tudi en mesec ali kvartal. Če je koeficient obračanja n. pr. 3, pomeni, da se obratna sredstva v enem letu obrnejo trikrat, ali z drugo besedo, obratna sredstva v višini 100.000.000 din in s koeficientom obračanja 3 nam osigurajo promet podjetja v višini 300.000.000 din letno.

Tako izkazani koeficient obračanja v podjetju je uravnovešena sredina med številnimi poedinimi koeficienti obračanja materiala in plač. V načelu se koeficienti obračanja materiala po dolžini znatno razlikujejo od koeficientov obračanja plač. Običajno so mnogo daljši in niso medsebojno tako izenačeni kot koeficienti obračanja plač.

Čemu služi evidenca in čemu statistika?

Običajno mislimo, da sta ta dva pojma med seboj popolnoma enaka, oziroma, da se razlikujeta samo po vsebini, to je po namenu, ki mu služita. Medtem pa je med obema pojmomoma bistvena razlika.

Evidenca je predvsem vsak akt registriranja, kateregakoli dejstvovanja (prirodnega, družbenega, eksperimentalnega itd.). Z druge strani pa evidenca označuje službo, ki jo vrši evidentiranje, torej registriranje odrejenih dogodkov (evidenca podjetja — služba v podjetju, ki vrši registriranje raznih dogodkov). Potem se s tem pojmom označujejo tudi registrirani podatki (evidenca podjetja — tabelarna, grafična, knjigovodstvena itd.). Pri tem pa niti v enem od teh slučajev evidenca ne predstavlja specialno disciplino znanosti, ki bi razpolagala z lastno metodo znanosti registriranja. Edino pri knjigovodstveni evidenci se pojavljajo specialne knjigovodstvene metode, ki pa niso metode evidence, temveč le metode knjigovodstva kot znanstvene discipline.

Statistika v praksi prav tako označuje dejstvo, ki obdeluje podatke registrirane po evidenci (državna statistika). Prav tako označuje statistično obdelavo in urejene preglede evidentiranih podatkov (statistika popisa prebivalcev). V nasprotju z evidenco pa je statistika znanstvena disciplina, ki ima svoje specialne statistične metode, katerih se poslužuje pri obdelavi evidentiranih podatkov (aritmetična in geometrična sredina, dinamični indeksi itd.). Kot znanstvena disciplina ima svoj zgodovinski razvoj, ker stalno razvija svoje statistične metode s koriščenjem ostalih znanstvenih disciplin.

Kaj je normativ podjetja?

Normativ označuje količino dela odnosno sredstev za proizvodnjo potrošeno na enoto proizvoda. Ta odnos velja in ima svoj praktičen značaj razumljivo samo v onih slučajih, v katerih je potrošnja v razmerju z dobljeno količino proizvoda. Medtem pa se gotove vrste materiala in dela trošijo enako neodvisno od količine, ki se proizvaja v zvezi s to (direktno ali indirektno) potrošnjo. V glavnem je to režijski material in režijsko delo. Material za čiščenje prostorov, za vzdrževanje in slično je neodvisen od same proizvodnje, saj je v večji funkcionalni zvezi z velikostjo podjetja, kot pa s količino proizvodnje. Delo na tehnični pripravi dela se troši v isti količini, kadar je vprašanje enote proizvoda ali pa tisoč enot proizvoda. Tudi to delo je v večji funkcionalni zvezi z velikostjo in vrsto podjetja, kot pa s količino proizvodnje, ki se ustvarja. Ta tesna povezava med podjetjem, količino materiala in dela te vrste, ki ga potrošimo v enoti časa (enem letu) v podjetju, predstavlja normativ podjetja za odgovarjajočo vrsto proizvoda odnosno dela. Ti normativi pa so lahko izraženi bodisi v materialu ali pa v vrednosti.

Ali obstoji sistem obračunavanja zaslužka, kjer se stimulira vzdrževanje?

Vzdrževanje strojev in naprav v dobrem stanju je osnova vse proizvodnje v podjetju. Zato je stimuliranje tega vzdrževanja osiguranje kontinuitete v proizvodnji.

Obstoji več načinov obračunavanja zaslužkov onih delavcev, ki so zaposleni z vzdrževanjem in montažo. Vsak od teh načinov odgovarja odrejenim odnošajem, ki obstojajo med proizvodnjo in vzdrževanjem.

Odnos delovnih ur (stroškov) vzdrževanja napram delovnim uram v proizvodnji se v naprej plansko določi za gotovo dobo, obrate ali stroje. Ekipa za vzdrževanje in popravila dobiva nagrado na koncu predvidenega razdobja, če je odnos popravljen v korist proizvodnje. Nagrada je sorazmerna ustvarjenemu prihranku v stroških vzdrževanja. Ta sistem je ugoden za obrate z več ali manj ustaljenim delom vzdrževanja in brez večjih popravil in rekonstrukcij.

Izgubljen delovni čas lahko služi kot osnova za obračun premije delavcem, ki delajo pri vzdrževanju, na ta način, da se za poedine obrate določi fiksna premija, ki se izplačuje še v obračunskem razdobju, če obrat ne bo imel zastojev vsled slabega vzdrževanja. Premija se zmanjša sorazmerno s časom zastojev, nastalih zaradi slabega vzdrževanja. Ta sistem stimulira prvenstveno vzdrževa-

nje, njegova uporaba je omejena in je v praksi pokazala težkoče pri utrjevanju (določanju) vzrokov zastoja.

Odnos potrošenega časa napram normiranemu času za odrejena dela vzdrževanja in popravil predstavlja še najbolj elastičen sistem obračunavanja stimulativnega zasluga. Je dosti obsežen, saj je potrebno, da so vsa dela vzdrževanja in popravil točno specificirana in normirana, za vsa

dela pa je treba voditi tudi točno evidenco. Razlika med potrošenim in normiranim časom (stroškov) služi kot osnova za obračun premij — običajno znaša odrejen del ustvarjalnega prihranka.

V obratih, kjer ni mogoče v naprej določiti stroške vzdrževanja in popravil, se za vsako delo komisijsko odredi čas kot norma (ali akord) in se po ustvarjenem času obračuna prihranek odnosno premija.

PLZ Javornik je uspešno zaključila interne tečaje

Organizacija PLZ na Javorniku je danes na taki stopnji razvoja, da zahteva nove oblike dela zlasti glede strokovne usposobljenosti članstva. Prva faza v tem pogledu je v glavnem zaključena z uspešno položenimi izpiti. V ta namen so bili or-

Funkcionarji PLZ Javornik: Svetina Jože — komandant kemijske čete, ing. Arzenšek — predsednik PLZ Javornik, Podviz Andrej — referent PLZ ŽJ, Odlasek Ciril — sekretar in Tarman — predavatelj PLZ Javornik

ganizirani tečaji in praktične vaje, na katerih so člani PLZ dobili potrebno znanje za hitro, sigurno in pravilno izvrševanje svojega požrtvovalnega dela ne samo v vojnem času, temveč tudi v slučaju elementarnih nesreč, nezgod itd. Vsaka počasnost, nesigurnost in neznanje lahko v določenih momentih povečajo materialne ali človeške žrtve.

Vsega tega se PLZ na Javorniku dobro zaveda, zato so v razdobju od septembra 1953 do januarja 1954 organizirali interne teoretične in praktične vaje, na katerih je članstvo utrjevalo svojo teoretično in zlasti praktično znanje. Uspehi, ki jih je pri tem dosegla PLZ Javornik so zlasti zasluga predsednika ing. Arzenška in rezervnih oficirjev

tov. Tarmana in tov. Svetine, ki so vaje organizirali in na njih predavali, v nič manjši meri pa tudi vsega članstva, ki je z vso resnostjo posečalo vaje z globoko zavestjo kakšno odgovornost s tem

Telefonist pri telefonski centrali za časa kemijskega napada

Stavljanje ranjeniške plinske maske zastrupljencu

prevzamejo nase. Rezultat drobnih praktičnih vaj je bil tudi uspel manever, o katerem smo poročali v lanski decemberski številki „Železarja“.

Ob zaključku tečaja 14. januarja letos sta pred-

Tečajniki dopoldanske izmene

sednik PLZ Javornik ing. Arzenšek in sekretar PLZ tov. Podviz izrekla vse priznanje za disciplino in znanje vsemu članstvu, kakor tudi požrtvovalnemu vodstvenemu kadru.

Pišejo nam . . .

ZAKAJ INVALID NE DOBI MESEČNE KARTE ZA VOŽNJO Z AVTOBUSOM?

Sem 40% invalid in hodim iz samega doma na Plavžu peš v službo. Pot mi je zlasti zdaj pozimi zelo otežkočena. Že 5 mesecev prosim v garaži, da bi mi izstavili mesečno karto za vožnjo z avtobusom, toda vedno me zavrnejo z raznimi izgovori. Kolikor vem, pa so v tem času že drugi dobili karto čeprav so šele prišli v tovarno ali pa so samo praktikanti. Ko se je nekaj Črnogorcev preselilo, ki so imeli karte, sem ponovno zaprosil toda spet zaman. Mislim, da bi invalidi že lahko imeli prednost pri vožnji z avtobusom.

Flandja Ivan, Sindikalni dom Plavž

TUDI KONKSTRUKCIJSKA DELAVNICA JE PRIREDILA SANKAŠKO TEKMOVANJE

V začetku januarja smo tudi mi iz konstrukcijske delavnice tekmovali v sankanju na progi Prihodi — Jesenice.

Razdeljeni smo bili v skupini starejših in mlajših in bila je velika borba za prva mesta. Prvih devet v vsaki skupini je bilo nagrajenih z darili, prav tako pa tudi oba predzadnja. Zato pri-

lagam sliko zmagovalca v hudi konkurenci za predzadnje mesto v naši sredi. Nagrajen je bil s steklenico vina in elipsasto kolajno (klobaso).

Franc Centrih, konstrukcijska

POROČILO O VAŽNIH ZARONSKIH PREDPISIH

Uradni list FLRJ.

Štev. 404/47 z dne 25. 11. 1953 — Odločba o knjiženju vrednosti osnovnih sredstev ocenjenih po navodilu za cenitev osnovnih gospodarskih sredstev določa, da se uporabi količnik 1.8.

Štev. 404/47 Navodilo k odločbi o knjiženju vrednosti osnovnih sredstev, ocenjenih po navodilu za cenitev osnovnih gospodarskih sredstev.

Štev. 413/48 z dne 2. 12. 1953 — Odločba o jug. standardih za vgrezače, acetilen in barijev sulfid.

Štev. 416/49 z dne 9. 12. 1953 — Navodilo o spremembah in dopolnitvah navodila za inventuro (popis) pri gospodarskih podjetjih.

Štev. 422/51 z dne 24. 12. 1953 — prinaša Uredbo o celotnem dohodku gospodarske organizacije in o njegovi delitvi. To je pravzaprav temeljna Uredba za nov gospodarski sistem. Pri tem loči materialne stroške, stalne prispevke družbeni skupnosti, rento, obračunski plačilni sklad, obresti od bančnih kreditov in dobiček, ki pripada družbeni skupnosti. Nadzorstvo nad ugotavljanjem in delitvijo celotnega dohodka imajo Okrajni ljudski odbori. Plače delavcev in uslužbencev se izplačujejo iz doseženega plačilnega sklada, del plač, ki presega obračunski plačilni sklad pa se izplačuje iz doseženega dobička, v kolikor pripade gospodarski organizaciji. Dokončna ugotovitev in razdelitev celotnega

dohodka za eno leto se opravi na podlagi zaključnega računa, ki ga na predlog Upravnega odbora sprejme Delavski svet. Predlog zaključnega računa mora pregledati pooblaščen revizor. Pristojna banka, davčni organi in fin. inšpekcija morajo pravtako pregledati zaključni račun in to na njemu tudi potrditi. Končno daje svojo potrditev k zaključnemu računu tudi zbor proizvajalcev OLO. Zaključni račun je javna listina in Uredba določa, da ga je treba objaviti na način, ki je v navadi. Zoper odločbe drž. organov po tej uredbi ni mogoče upravni spor.

Štev. 423/51 Uredba o delitvi dobička in o davku od dobička gosp. organizacij. Obsega predvsem koristnike, katerim pripada udeležba na dobičku. Dobiček, ki ga je dosegla gosp. organizacija, se po odbitku davka od dobička in dela dobička za njen plačilni sklad razdeli med okrajem in gospodarsko organizacijo. Razdelitev se opravi z okrajnim gospodarskim planom. Delež gospodarske organizacije na dobičku se določi v gosp. planu OLO za sledeče namene:

a) za sredstva, ki so potrebna za letna odplačila dolgoročnih kreditov gosp. organizacije, če je za nje poročeval okraj;

b) za sredstva, ki jih je treba prenesti v rezervni sklad;

c) za sredstva, s katerimi gosp. organizacija samostojno razpolaga.

Uredba določa roke, v katerih mora gosp. organizacija izvršiti izplačila in predvideva, da mora sicer plačati 12% kazenske obresti na leto od neplačanega zneska. Dopustno pa je tudi denarno kaznovanje od 10.000.— do 500.000.— din za posamezne kršitve Uredbe.

Štev. 424/51 Uredba o ustanovljanju podjetij in obratov prinaša definicijo gospodarske organizacije, za katero je značilno, da se stalno in samostojno ukvarja z določeno gospodarsko dejavnostjo kot svojim edinim poslovnim predmetom. Ustanovitelji gosp. organizacij niso samo državni organi ampak tudi organizacije in celo skupine državljanov. Premoženje podjetja je družbena last. Uredba loči dve fazi nastanka gosp. organizacij: akt o ustanovitvi, ki ga izda drž. organ oziroma organizacija, ki ustanovi podjetje in konstituiranje, ki je v tem, da se izvolijo organi deavškega samoupravljanja, sprejmejo pravila in tarifni pravilnik. Podjetje je šele po registraciji pravna oseba. Gospodarske organizacije imajo lahko tudi obratne in poslovne enote izven svojega sedeža. Mesto direktorja se javno razpiše, kar izvrši ob ustanovitvi posebna komisija, ki jo imenuje LO. Komisija odloča na podlagi uspeha razpisa, odločbo o imenovanju pa izda ljudski odbor. Direktorju podjetja daje Uredba široka pooblastila in dolžnosti v 94 členu, kjer povdarja, da mora direktor skrbeti za pravilno uporablanje predpisov, ker je neposredno odgovoren za njihovo izvrševanje. Direktor ima pravico zadržati vsak sklep Upravnega odbora in Delavskega sveta, če je protizakonit.

Štev. 425/51 Uredba o prenehanju podjetij in obratov. Ta uredba je nekako nadaljevanje prejšnje uredbe. Uvodno navaja primere prenehanja podjetja ki so: odločba LO, da podjetje preneha, ker ni gospodarskih pogojev za njegov obstoj, prepoved LO podjetju za nadaljnje delo, in izvedba prisilne likvidacije podjetja. Prisilni likvidacijski postopek izvede Okrožna drž. arbitraža in je v te uredbi podrobno urejen. Uredba pap redvideva poleg likvidacijskega postopka tudi sanacijo podjetja v likvidacijskem postopku ali izven likvidacijskega postopka. Glavno sredstvo za sanacijo je uvedba prisilne uprave, ki sme trajati največ eno leto. Likvidacijski postopki, ki so se začeli pred uveljavitvijo te uredbe, se končajo po prejšnjih veljavnih predpisih.

Štev. 426/51 Temeljna uredba o finančno samostojnih zavodih. Že v 1. členu definira in navaja, da so finančno samostojni zavodi tisti, ki opravljajo javno službo in s svojo delavnostjo dosega dohodek, s katerimi lahko krijejo v celoti ali delno svoje izdatke. Med take zavode spadajo komunalne, znanstvene, kulturne prosvetne, zdravstvene, socialne in druge delavnosti splošnih potreb. Ne smejo pa se ukvarjati s proizvodnjo. Zavodi so pravne osebe. Za svojo redno delovanje morajo imeti organe, pravila itd.

428/51 Odlok o preložitvi poročila o začasnem obračunu in razdelitvi dohodka gosp. organizacij za leto 1953, postavlja rok do 25. januarja 1954 za predložitev začasnega obračuna za dobo, ki se konča 31. XII. 1953.

Štev. 432/52 z dne 26. XII. 1953 Uredba o upravljanju stanovanjskih hiš uvaja nov način upravljanja in gospodarjenja s stanovanjskim fondom. Ustanavljajo se namreč hišni sveti za vsako stanovanjsko hišo, ki imajo 3 do 7 članov in stanovanjske skupnosti za določeno število hiš. Administracijo stanovanjske skupnosti vodi uprava stanovanjske skupnosti. Stanovanjska skupnost je pravna oseba in jo zastopa v premoženjsko pravnih zadevah uprava stanovanjske skupnosti.

Za stanovanje se plačuje najemnina, ki je namenjena za kritje stroškov v zvezi z upravo in vzdrževanjem stanovanjske hiše ter za amortizacijo. Upravo in vzdrževanje stanovanjskih hiš nadzoruje stanovanjska inspekcija. Zasebne hiše z več kot dvema stanovanjema se vključijo v stanovanjsko skupnost. Najemnina se plača po stanovanjski tarifi, ki jo predpiše LO. V stanovanjskih hišah, ki so jih sezidale gosp. organizacije za svoje delavce moreje pridobiti pravico do stanovanja samo tisti, ki so zaposleni pri teh organizacijah. Za spore o odpovedi in dolžnosti plačevanja najemnine je pristojno okrajno sodišče. V 30 dneh od dneva ko je začela veljati ta uredba sklenejo vsi najemniki novo stanovanjske pogodbe. Prisilna izselitev na podlagi odpovedi je dopustna šele ko preskrbi LO drugo primerno stanovanje. Stanovanjska najemnina bo višja za 50% od celotne sedanje najemnine.

Štev. 433/52 Uredba o gospodarjenju z osnovnimi sredstvi gosp. organizacij potrjuje načelo, da gospodarijo delovni kolektivi samostojno z osnovnimi sredstvi v korist vse družbene skupnosti. Gospodarska organizacija mora gospodariti z osnovnimi sredstvi kot dober gospodar, kar pomeni, da mora varovati in redno vzdrževati osnovna sredstva. Storit mora vse potrebno, da se obvarujejo pred vsako škodo in še posebej za tekoče in investicijsko vzdrževanje. Če prizadene gosp. organizacija škodo na osnovnih sredstvih, jo mora plačati iz sredstev s katerimi samostojno razpolaga, če ni krita z zavarovalnino. Če je škodo povzročil delavec ali uslužbenec po svoji krivdi, ima gospod. organizacija pravico zahtevati odškodnino, ki jo odvede v amortizacijski sklad. Odškodninsko tožbo zoper gospodarsko organizacijo vložijo javni pravobranilec. Uredba uvaja tudi gosp. kazensko zakonodajo in dopušča izreke denarnih kazni tudi do 1.000.000.— din. Gosp. organizacija pridobiva osnovna sredstva, ki so v prostem prometu na podlagi pogodbe o nakupu, s proizvodnjo v lastni režiiji ali z brezplačno dodelitvijo po drž. organu. Osnovna sredstva se lahko prodajo na ustni javni dražbi, na dražbi s pismenimi ponudbami ali z neposrednim dogovorom, ki se sklepa pismeno. Podrobno je urejeno vprašanje amortizacije in amortizacijskega sklada.

Preberite in zvedeli boste...

... da je bilo v okrog 175 letih zgodovine ZDA, torej od proglastitve neodvisnosti v letu 1776 do konca leta 1951, v vojnah ubitih 1.004.000 ljudi, od uporabe avtomobila sem, to je približno samo v 60 letih, pa je v ZDA pri avtomobilskih nesrečah izgubilo življenje pravtako en milijon ljudi in, da so ZDA v 19 mesecev trajajoči korejski vojni imele 17.800 padlih, v istem času pa 56.500 mrtvih zaradi avtomobilskih nesreč?

... da bi v današnji takozvani „mrzli vojni“ s stroški za en sam težki bombnik lahko zgradili 30 šol ali dvoje električnih central, da so stroški za zgraditev enega samega reaktivnega lovca enaki vrednosti 14.000 tonam pšenice in, da bi s stroški za eno samo križarko lahko zgradili za nič manj kot 8000 ljudi stanovanj?

... da je bilo v letu 1952 na vsem svetu 1074 ladij s 4,4 milijoni BRT splovljenih v morje v primerjavi z letom 1951, ko je bilo splovljenih 1022 ladij s 3,6 milijoni BRT in da je Zahodna Nemčija na tretjem mestu za ZDA in Anglijo z 520.172 BRT ali 11.84% od celote?

... da beleži avtomobilska industrija na svetu po letu 1950 močan padec, kar pomeni, da je proizvodnja avtomobilov od 10 milijonov vozil v letu 1950 padla na 9,4 milijona v letu 1951 in na 8,2 milijona vozil v l. 1952?

... da so pri neki znanstveni anketi „Zakaj kadilci kade?“, dobili sledeče odgovore: 18% za pomirjenje in sporstitev, 6% iz navade in strasti, 4% za vzpodbudo, 2% iz dolgočasje, 67% pa iz nobenih posebnih vzrokov?

... da so naprave za avtomatično mazanje, kroglični ležaji in ostale pomožne naprave danes tako izpopolnjene, da vzdrže brez slehernega pregleda 8 do 10 krat dlje v brezhibnem stanju kot so vzdržale v času druge svetovne vojne?

... da uporabljajo letala tudi v ribogojstvu in da so lani v Kaliforniji z njimi spustili 2.864.000 mladice v 662 jezer?

... da je pri gradnji enega reaktivnega bombnika potrebnih nič manj kot 165.000 komadov raznega orodja?

.... da daje naprava proti zmrzovanju v velikih višinah v lovskem letalu toliko toplote, da bi z njo lahko greli veliko stavbo s 150 sobami?

... da so si ameriški potniki v letu 1952, ki so izkoriščali letalski promet, s tem prihranili 24.578 let? Lani so na ameriških letalskih linijah potniki prebili 55 milijonov ur na vožnjah z letali in če bi ista pota kot z letali hoteli opraviti z najhitrejšim suhozemskim prevoznim sredstvom, bi zanje potrebovali 265 milijonov potnih ur. Torej so si lani ameriški potniki prihranili 210 milijonov ur ali 24.578 let.

... da vsak nov model za proizvodnjo vojnega letala na raketni pogon »potrebuje« 10.000 risb in načrtov in 25.000 komadov novega orodja vseh vrst?

... da se neka velika tovarna letal poslužuje kataloga, debelega 270 cm, v katerem je vpisanih vseh 155.000 delov, kolikor jih je skupno potrebno za en sam bombnik.

... da je za proizvodnjo enega modernega bombnika potrebnih okoli 1000 raznih vrst kvalificiranega in polkvalificiranega dela?

**Daruj našo
skupno
lastnino
pred
požarom**

Štev. 434/52 Uredba o deviznem poslovanju določa uvodno, da se opravlja plačilni promet z tujino po NB FLRJ in drugih pooblaščenih bankah na bazi ugotovljene paritete dinarja. Protivrednost za izvoženo blago morajo gosp. organizacije spraviti v državo najkasneje v 90 dneh po izvozu. Uvoziti pa v tujini plačano blago najkasneje v 6 mesecih po plačilu. Uredba predvideva ustanavljanje deviznih obračunskih mest, kjer se kupujejo in prodajajo devizna sredstva na podlagi ponudbe in povpraševanja. Kot stranke nastopajo gosp. organizacije, NB FLRJ in pooblaščenke banke. Devizna sredstva, ki so bila kupljena na deviznem obračunskem mestu, se ne smejo dalje prodajati razen NB FLRJ. Gosp. organizacije, ki prodajajo ali uporabijo devizna sredstva, plačajo davek od dobička iz deviznega poslovanja.

Štev. 436/52 Začasni odlok o stopnjah amortizacije osnovnih sredstev gospodarskih organizacij vsebuje amortizacijske stopnje za gradbene objekte, prevozna sredstva in sredstva za zvezo, stroje naprave in instalacije, veliko orodje, instrumente, laboratorijsko opremo in inventar, dolgoletne nasade, osnovno živino, patente, licence in druge pravice.

Štev. 437/52 Začasni odlok o preprovi izvoza in kontingentiranje nekaterih proizvodov našteva posamezne predmete po raznih granah gospodarske delavnosti, katerih izvoz je prepovedan ali kontingentiran. Dalje našteva proizvode, ki jih smejo gospodarske organizacije izvažati samo s posebnim dovoljenjem.

Štev. 439/52 Odlok o uporabi planskih instrumentov za leto 1954 določa, da znaša obrestna mera od vrednosti osnovnih sredstev letno 6% G. ede obrestne mere pa so tudi izjeme za posamezne gosp. panoge. V okviru posamezne gosp. org. je obrestna mera enotna in se določi po njeni glavni delavnosti. Obrestna mera za kratkoročne kredite z obratna sredstva je letno 6%. Dopustne so tudi izjeme. Stopnja zveznega davka od dobička znaša 40%. Odlok tudi uvaja 8 skupin gospodarskih organizacij glede obračunskih zaslužkov za izračunanje dobička. Železarne spadajo v IV. skupino s 7.650.— na mesec ali 37 din na uro. Prispevek za soc. zav. znaša 45%.

Štev. 441/52 Odlok o centralnem deviznem skladu in o uporabi njegovih sredstev.

Štev. 442/52 Odlok o delu deviznih sredstev, ki jih morajo gosp. organizacije prodajati NB FLRJ.

Štev. 449/52 Odločba o posebnem kreditu gosp. organizacijam, ki zaradi začasnega pomanjkanja likvidnih sredstev ne morejo izpolniti svoje obveznosti. Poseben kredit se dobi samo če daje LO zanj poroštvo.

Štev. 453/53 Uredba o organizaciji predvojaške vzgoje, določa, da jo vodijo in skrbijo za njeno organizacijo ljudski odbori.

Štev. 454/52 Uredba o organizaciji, poslovanju in vodstvu jugoslovanskih pošt, telegrafov in telefonov določa, da so to skupnost gospodarskih podjetij. Njihova sredstva so družbena last.

Štev. 455/53 Uredba o knjigovodstvu gosp. organizacij, ki zasleduje cilj, da se potom knjigovodstva zagotovi družbeno nadzorstvo nad poslovanjem gospodarskih organizacij. Podrobno ureja tudi vprašanje glede poslovnih knjig, knjigovodstvenih listin, enotnega kontnega plana, kalkulacije, podpisa in nadzorstva, ki ga izvajajo pooblaščen revizijski organi. Vodja knjigovodstva (direktor gospodarskega računskega sektorja) se praviloma imenuje po razpisu. Vodja knjigovodstva ne more biti član upravnega odbora, med tem ko ima pravico biti navzoč na njegovih sejah, kjer ima posvetovalen glas.

Štev. 457/53 Naredba o obrestih od nepravočasno plačanih dohodkov proračunov in družbenih skladov. Zamudne obresti znašajo letno 12% in jih mora obračunati sama gospodarska organizacija. Zamudne obresti obremenjujejo plačilni sklad.

Štev. 459/53 Uredba o gosp. podjetjih, ki proizvajajo za določene potrebe JLA. Taka podjetja določijo Zvezni Izvršni svet. Svojega značaja ne morejo spremeniti brez dovoljenja Drž. sekretariata za narodno obrambo.

Štev. 470/54 Uredba o financiranju soc. zavarovanja določa, da se finančna sredstva zagotovijo s prispevkom za soc. zavarovanje ki ga plačujejo podjetja, organizacije in zasebni delodajalci. Plačajo ga tudi zavarovanci, ki opravljajo samostojno poklicno delo. Pri vsakem zavodu se ustanovi sklad soc. zavarovanja. Prispevek za soc. zavarovanje je dvojen: redni, ki ga morajo plačevati vsi zavezanci in dopolnilni, ki so deli splošnega in posebnega. Stopnja rednega prispevka je enotna za vso FLRJ. V podrobnosti ureja izdatke, ki bremenijo sklad Okrajnega zavoda za soc. zavarovanje. Za prvih 7 dni bolehanja plačajo oskrbnino gosp. organizacije. Pravtako je določeno, kateri izdatki se krijejo iz sklada Republiškega zavoda za soc. zavarovanje.

Štev. 472/53 Uredba o zaključnih računih gospodarskih organizacij za leto 1953. določa, da morajo gosp. podjetja zaključiti poslovne knjige po stanju na dan 31. XII. 1953 in sestaviti zaključni račun. Ureja tudi ugotovitev in razdelitev dohodka in pritrditvev & zaključnim računom.

Štev. 474/55 z dne 30. XII. 1953: Uredba o prometnem davku določa, da se plača ta davek od prometa s tistimi proizvodi, dobrinami in pravicami in od tistih storitev, ki so določene v tarifi. V tarifi je tudi določeno v katerih primerih se lahko uvede občinski prometni davek. Davčni zavezanec je praviloma proizvajalec. Priložena je tudi tarifa davka na promet proizvodov.

Štev. 478/55 Odločba o obrestni meri za kredite za kritje minimalnega plačilnega sklada.

Štev. 482/56 z dne 31. XII. 1953 Uredba o dohodnini določa, da jo plačajo državljani, ki imajo dohodke od gospodarske delavnosti, samostojnega poklica, premoženja ali premoženjskih pravic. Dohodnina se deli na temeljno, ki se odmerja po letno v naprej določenih stopnjah in dopolnilno, ki

je progresivna med tem ko je temeljna proporcionalna.

Štev. 483/56 Uredba o trgovanju ter o trgovskih podjetjih in trgovinah.

Štev. 484/56 Uredba o plačah delavcev in uslužbencev gosp. organizacij, določa, da sestavljata plačilni sklad obračunski plačilni sklad in del dobička, ki se razporedi v plačilni sklad. V tar. postavkah se odraža strokovna izobrazba in delovni pogoji. Obračunska plača se določi z Zveznim gosp. planom. LO določa kolikšen del dobička se sme največ uporabiti za plačilni sklad. Predlog za tarifni pravilnik sestavi upravni odbor pri čemer sodeluje tudi sindikalna organizacija. Z 31. členom ureja tudi pravico do deleža pri končnem obračunu, če delovno razmerje ni trajalo do konca leta. Pri tej delitvi niso bili udeleženi delavci katerim je prenehalo delovno razmerje zaradi disciplinske ali sodno kaznivega dejanja. Zastaralni rok je 3

mesečen.. Neizplačani zneski dobička gredo v rezervni sklad. Za delo ob državnih praznikih se povečajo tar. postavke in dodatne tarifne postavke za 100%, če ni to dan tedenskega počitka. Zoper to odločbo o tarifni postavki imajo delavci pravico ugovora in pritožbe na višji organ gosp. organizacije, s čemer pa ne izgube pravice do tožbe pri rednem sodišču, če mislijo, da so oškodovani. Izvajanje te uredbe nadzoruje inšpekcija dela in fin. inšpekcija. Direktor in knjigovodja gosp. organizacije sta dolžno opozoriti fin. inšpekcijo na nezakonite sklepe gospodarske organizacije. Za kršitve te uredbe so predpisane tudi pravne kazni.

Štev. 485/56 Odlok o prvem razpisu investicijskega posojila iz Splošnega investicijskega sklada.

Uradni list LRS:

Štev. 133/41 z dne 26. 11. 1953 Uredba o ureditvi javne cestne službe v

LRS ustanavlja Upravo za ceste LRS kot samostojen republiški organ. Okrajne cestne uprave so pod strokovnim nadzorstvom Uprave za ceste LRS. Proti njenim odločbam je dopusten upravni spor.

Štev. 134/41 Uredba o varstvu javnih cest postavlja načelo, da se smejo javne ceste uporabljati tako, da se ne kvarita tehnična zmogljivost in estetsko lice cest in okolice.

Štev 143/44 z dne 24. XII. 1953: Uredba o uporabi zemljišč za gradbene namene, pooblašča ljudske odbore da kategorizirajo zemljišča za splošne gradbene namene, za gradbena zemljišča ob določenih pogojih za zemljišča, kjer je gradnja prepovedana in zavarovana zemljišča.

Štev. 144/44 Odločba o zavarovanju Kroepe.

Štev. 145/44 Statut Zavoda za soc. zavarovanje LRS.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

UTRUJENOST

Vse življenje se odvija v ritmičnem zaporedju, v katerem je najpomembnejša izmenjava dela in mirovanja, utrujenosti in počitka. Zahteva po miru in oddihu je ena osnovnih bioloških funkcij, ki je za življenjski obstoj nujno potrebna.

Psihologija in medicina imata obsežna področja, kjer se bavita s problemom utrujenosti s posebnim ozirom na problem utrujenosti v vseh industrijskih panogah. Kjer je utrujenost posledica telesne, duševne ali umske preobremenitve, ne pa bolezenski pojav, je treba priskočiti na pomoč.

Ogljemo si nekaj vrst utrujenosti.

1. Normalna utrujenost.

Po gotovem času budnosti in dela nam moči opešajo in si jih zopet naberemo s spanjem. Utrujenost je torej periodični pojav, ki direktno z delom nima ničesar skupaj, jo pa razumljivo pospešuje.

2. Individualna utrujenost.

Pri tem razumemo razlike pri posameznikih, saj vemo, da pri nekemu nastopi utrujenost preje, pri drugemu pozneje. K temu pa ne smemo mešati odvisnost utrujenosti od zahtevnosti in teže dela, ker je individualna utrujenost le meja sposobnosti dejstvovanja nekega posameznika ne glede na njegovo delo, torej čisto biološke in psihološke sposobnosti, ki jih poseduje sleherni človek v družni meri.

3. Občutek utrujenosti.

Občutek utrujenosti nas varuje pred izrabo vseh ostalih duševnih in telesnih rezerv, ki še lahko garantirajo naš obstoj. Temu občutku se lahko prepustimo, ali pa ga preslišimo — če nas k delu ženejo močnejši in važnejši interesi.

Možen pa je tudi obraten slučaj, da namreč občutek utrujenosti predčasno občutimo, ali celo

sami izzovemo, recimo zaradi dolgočasje ali neuspeha pri delu. S tem je torej povedano, da občutek utruje nosti ni noben zanesljiv pokazatelj resnične utrujenosti. Na eni strani ga lahko preraste volja, na drugi pa neupravičeno vzbude gotova psihološka stanja.

4. Utrujenost, kot zahteva po spremembi in vzpodbudi.

Ta utrujenost (Antriebsermüdung) ne zahteva počitka in spanja, temveč poživljajočo spremembo dela. Ta ugotovitev je velike važnosti, saj vemo, da n. pr. prehod iz enega dela na drugo delo brez sleherne pavze vzbudi občutek novih in svežih moči, kar je nujno upoštevati pri reševanju problemov utrujenosti.

5. Preutrujenost.

Preutrujenost ne nastopi zaradi stopnjevanja utrujenosti, temveč zaradi neopaženosti in zapostavljanja utrujenosti skozi daljši čas ali zaradi umetnega odstranjevanja občutka utrujenosti z raznimi dražilnimi in okrepčilnimi sredstvi. Pri normalni utrujenosti se samo zmanjša tempo (n. pr. korak postane krajši) pri preutrujenosti pa nastopi posebno vzpodbudno občutje (korak postane večji).

6. Izčrpanost.

Pri izčrpanosti so v še vseh zgornjih primerih obstoječe telesne in duševne rezerve izrabljene in izčrpane. Popolna nesposobnost za nek določen napor je posledica izčrpanosti.

To so v glavnem pojavi, ki jih je treba pri problemu utrujenosti ločiti enega od drugega.

In kako počijemo?

Osnova slehernega popolnega počitka je in ostane spanje. V času med končanim delom in

spanjem pa je priporočljivo najti neko prehodno zaposlitev, ki bo dala ravnotežje med duševno in telesno utrujenostjo, saj je za zdravo in polno spanje občutje sprostitve vseh svojih sil tekom dneva precejšnje važnosti. Seveda pa pri neki polni in resnični utrujenosti spanje ne bo dolgo čakalo na nas.

Veliko ljudi trpi na večjih ali manjših motnjah pri spanju. Če sežemo v takih primerih po uspalnih sredstvih, goljufamo samega sebe, saj se s tem prikrajšamo ne samo za poživljajoči vpliv spanja, temveč tudi določene motnje v nas samih samo začasno uspavamo, nikakor pa ne odstranimo in ozdravimo. Sicer pa je uporaba uspalnih sredstev priporočljiva samo po zdravniškem nasvetu.

Vsako preprečevanje utrujenosti z različnimi sredstvi, od katerih je najpogostejša črna kava, ali na račun oddiha je ponavadi škodljivo. Seveda so pri tem gotove izjeme, vendar se zle posledice nekega dne vendarle pokažejo.

Moderni človek mora večkrat opravljati monotono, brezosebno enolično in nevljudno delo v svojem službenem času. Pri tem nastopi tista zgoraj opisana utrujenost, ki zahteva spremembe in vzpodbude. V takih slučajih je priporočljivo baviti se v prostem času z deli, ki človeka veselijo in vzpodbujajo, obenem pa tudi predstavljajo vir moči za obvladovanje svojega monotonega poklicnega dela.

Pri nekom, ki je resnično izčrpan in odide na oddih, je treba upoštevati, da od začetka za popoln mir niti ni sposoben. Zato je potreben gotov prehod od gotove zaposlenosti do popolne brezdelnosti, dokler ne nastopi umiritev. Priporočljiva je v takem razdobju hoja, šport in lahko, napeto čtivo, kar omogoči pozneje resnično sprostitve in zmožnost za brezdelje, s katerim je zagotovljen uspešen in koristen počitek in oddih.

Pri vsem pa je važno sledeče: ne učimo se samo pridno in dobro delati, temveč se po svojem vsakodnevnem delu brez posebnega razmetavanja časa tudi smiselno sprostiti, okrepiti in oddahniti. S svojim vsakodnevnim službenim delom, ki zahteva določene napore vseh naših sposobnosti, opravljamo svoje osnovne dolžnosti do skupnosti in s tem tudi do samega sebe, v prostem času pa moramo najti zaposlitve, v katerih pridejo do izraza vse naše ostale človeške zahteve in sposobnosti. S tem si zagotovimo prijetno sprostitve in oddih po vsakodnevnih skrbih in naporih, obenem pa prijeten občutek, da je merilo naših človeških vrlin in sposobnosti ne samo tistih osem ur službe, ki nam jih narekuje borba za kruh, temveč ves dan od jutra ko vstanemo, pa do večera ko ležemo k zasluženemu počitku. Od nas samih odvisi, da je naš počitek sladak in tisti prosti čas, ki si ga namenimo po utrujenosti za oddih vsestransko koristno in lepo izrabljen.

XXXXXXXXXXXXXXXX FIZKULTURA IN ŠPORT XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Krušič Janez:

ODPRAVA ALPINISTIČNEGA ODSEKA JESENICE V ŠVICARSKE GORE

Po okrepcilu ob Gandeg koči, ki naju je zelo poživilo sva z Jankom živahneje nastopala po zvižugani stezi vse do naše izhodiščne kočice nad Zermattom. Po 31 urni neprekinjeni, naporeni hoji in plezi sva bila spet »do ma«. Tovarišev, ki so šli na Monte Roso še ni bilo nazaj. Kljub krasnemu dnevu sta si želela počitka. Spravila sva se v spalni vreči in se prepustila po tolikih naporih potrebnemu odmoru. O pravem spanju seveda ni bilo govora. Tako naju je okrog pol dneva zbudilo iz dremavice ropotanje tovarišev okrog bajte, ki so se srečno vrnili iz Dofourspitze. Povedati smo si imeli o doživetjih okoli obeh osvojenih »štiritisočakov« toliko, da za počitek sploh ni bilo več časa. Po obisku Gorner-grebena (3102 m) so tovariši sestopili do Gorner ledenika, kjer so postavili šotora in dobro prespali noc. Vzpon na najvišji vrh v skupini Wallških Alp, ki je le za 200 m nižji od Mont Blancka sicer ne zahtevna posebnih tehničnih sposobnosti, pač pa je vsled razsežnosti zelo naporen. Nekaterih se je lotila tudi »višinska bolezen« tako, da jim je le z naporom vseh sil uspelo doseči vrh. Jakca so kot edinega lastnika »Univerzal« derez

ostali temeljito »obdelovali«, ker jim ni znal dobro pritrditi na okovanke, s čemer so izgubili precej časa. Na povratku sta bila posebno Slavkotu »Dvojčka« Kastor in Polux tako všeč, da ju je želel na vsak način obiskati. Komaj so ga prepričali ostali, da naj si »dvojčka« raje naroči — kar doma: v tujini zanju ni časa, ker smo imeli druge važnejše načrte.

Preostanek dneva je vsa naša družina posvetila uničevanju zalog v nahrbtnikih in umivanju. Ta večer smo bili kmalu na ležiščih saj smo določili »budnico« že ob 23 uri, kar ni prezgodaj, če smo hoteli biti v zgodnjih dopoldanskih urah že na vrhu Matterhorna (4505 m). Normalno prespijo vsi obiskovalci Zermattskega orjaka v Hoeruli koči na višini 3298 m, od koder imajo do vrha komaj 1200 m višinske razlike. Mi pa si tega vsled drage prenočnine nismo mogli privoščiti. Zato smo bili prikrajšani za 4 ure spanja, višinska razlika pa se je povečala skora na 3000 m. To predstavlja precejšen fizični napor — toda spali bomo lahko doma, v dragi Švici je zato zelo malo časa.

Napol v dremavici smo nato prtili vkreber po dobro izpeljani stezi vse

do hotela ob Črnem jezeru (2588 m). Za lepote, ki so nam jih nudile gore iskrece se v polni mesečini nismo imeli posebnega smisla — manjkalo nam je spanja. Steza preide v sekundarni skalnati greben na katerem so zgradili švicarski vodniki udobno Hoeruli kočico poleg stare kočice, ki nikakor ni bila več kos ogromnemu tujskemu prometu. Nekaj osvetljenih oken nas je prepričalo, da se današnji kandidati Matterhorna ravno pripravljajo na odhod. Pred kočico je stal ogromen daljnogled za opazovanje gornikov, ki se vzpenjajo po Hoerulu grebenu na Matterhorn. Slavko je izrabil edinstveno priložnost, da je usmeril »kukalo« na Jupitra in Venero in nam navdušeno razlagal o ozvezdju — za kar pa ostali nismo kazali posebnega zanimanja. Ljubši nam je bil sod z vodo, katere smo v Švici ogromno popili — tako, da se je po našem mnenju to moralo opaziti pri vodostajih ob švicarskih hidrocentralah. Jakec ni bil dobro razpoložen, zato se je odpovedal vzponu na vrh. Mi pa smo jo ubrali za prvo vodniško skupino, da vsaj do dneva ne bi motovillili po neznanam pečevju. Vodniki namreč principijelno ne pustijo, da bi se smer

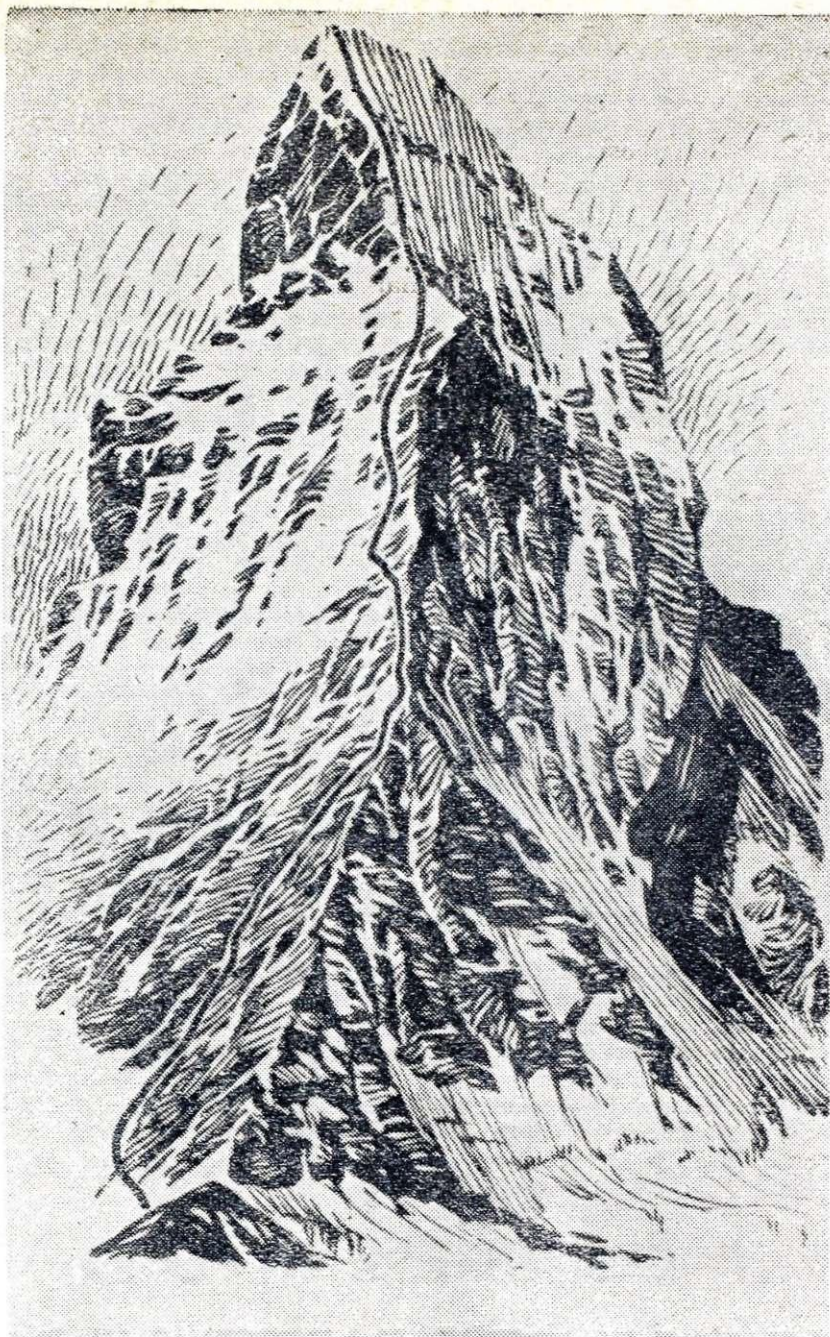
obeležila z markacijami, kar bi znatno znižalo njihov zaslužek. Žal so nam pobegnili naprej še preden se pravi vzpon začne. Tako smo bili prepuščeni spet našemu orientacijskemu čutu. V temi smo tipali po zglaženih skalah — pa ni šlo dobro. Zaradi sigurnosti smo se raje navezali. Midva s Stanetom spredaj, Janko z Zebkotom za nama, Slavko s Petrom pa kot zadnja naveza. Te priprave in spodnje pečevje nas je toliko zaposlilo, da se je medtem zazorilo. Rodilo se je krásno jutro, ki je zelo dvignilo našo borbenost in voljo po dejavnosti v roben. Raztreskano pečevje nam ni stajalo posebnih zaprek. Rumenkasto sivi skladi in bolvani iz gnajsa in škripljevca ne nudijo iz bližine nobenih lepote. Kako drugačen je pogled na toliko opevani Matterhorn iz daljave... Plezali smo vse višje in prislužkovali udarcem vpadnega kamenja v vzhodni steni. Za nami so se začele pojavljati druge vodniške partije, katerim se je zelo mudilo. Staremu vodniku, ki nas je dohitel nikakor ni šlo v račun, da hodimo na tako turo iz Zermatta brez uporabe vmesnih planinskih koč. Naših finančnih problemov mu pa nismo hoteli pojasnjevati. Vse več je bilo za nami turistov. V Moseley-plošči, ki je tik pod Solvay koč in predstavlja do sem edino resnejšo oviro, se je skoro »zabasalo«. Pred menoj sta bila dva »gospoda« z vodnikom, ki sta se primerno motovnila preko gladke peči. Razumljivo, da nisem mogel nadaljevati vzpona, ker je bila peč že »zasedena«. Tedaj pripleza do mene sila nevljuden vodnik, ki se mu je neverjetno mudilo. Zahteval je naj se umaknem iz počí, da bo lahko nadaljeval s plezarijo. Ker je naletel na moj odločen protest se je godrnjaje umaknil levo in plezal poleg počí. Sploh gleda večina vodnikov zelo zviška na naveze brez vodnikov. Če bi mogli, bi jim verjetno prepovedali vzpone po »znamenitih« smereh, ki spadajo v njihov delokrog.

Iz plošče priplezaš naravnost na ozko teraso pred Solvay koč (4000 m), kjer je lovilo sapo že precej gornikov, katere so prignali do sem trenirani vodniki. Še vse zasople in utrujene so nato spet odgnali dalje proti vrhu. Nas ni nihče priganjal. Časa smo imeli dovolj, zato smo si privoščili daljši počitek. Med zadnjimi skupinami smo nato nadaljevali vzpon preko Gornje Moseley-plošče in prešli na snežno vesino, kjer smo si navezali dereze. Železni drogovi olajšujejo varovanje vse do markantne Rame odkoder je mogočen in divji pogled v ustromejno severno steno vso vkovano v led in sneg. Nad Ramo pa se skoraj previsno dvigujejo drzne vršne Rdeče skale preko katerih so pritrjene debele konopljene vrvi, ki omogočajo vzpon. Za vzdrževanje teh vrvi skrbi CAS (Švicarski alpinistični klub), ki plačuje vodniški zvezi 200 do 300 švic. fr. letno. Nekje v sredini je prav tedaj zabingljal turist, ki so mu pošle moči, oprimki in stopi. Seveda je obvisel na vodnikovi vrvi, ki je bil višje gori dobro zasiguran za železnim drogom. Prebrisani vodniki pustijo včasih svojega varovanca, da se

muči na kritičnem mestu dokler mu ne odpovedo moči. Ko zabinglja na vrvi so v očeh hvaležnega rešenca — »rešitelji« za katere ni škoda na zaključku ture primakniti poleg mastne vodniške tarife še krepak »bagsič«. Nam telovadba po navpičnih nihajočih vrveh ni povzročila nobenih preglastic, vendar je v taki višini (4300 m) dviganje lastne teže zelo naporno in utrudljivo. Prav na teh nerodnih mestih smo se morali na malih stojščih umakniti prvim skupinam — ki so se že vračale. Ko strmina znatno popusti smo bili na Strehi preko katere so bile napravljene globoke stopinje vse to švicarskega vrha Matterhorna. Tu smo imeli priliko opazovati vodniške »žrtve«, ki so bile še vse posinele od napora in »višinske«, kako so morale na zahtevo vodnikov že po nekaj minutah zapuščati vrh. Zadrževanje na vrhu imajo vodniki zelo racionalno preračunano. Program: Obvezno formalno čestitanje, nujno slinjanje, morda požirek pijače in — povratek. Najbolj potrpežljiv vodnik ti

bo morda utegnil še na brzino naštetih imena nekaterih okoliških gora. Gornik od take »dirke« ko se vrne v dolino nima ničesar drugega kot, da se lahko pobaha z Matterhornom in da čuti precejšnjo »vrzel« v denarnici. Vodniki se hočejo vrniti z »gospodom« vsaj do poldneva v Hoeruli koč, kjer se njihovo vodništvo neha. Nato odpravijo z Zermatt, kjer po možnosti pri popoldanskem vlaku poiščejo novo »žrtev« za naslednji dan. »Profesionalno planinstvo« je ta — borba za zaslužek, kar je daleč od pravega, idealnega gorništva...

Mi smo telovadil še dalje po silno ostrem in izpostavljenem grebenu do italijanskega vrha na katerem stoji križ. Prostora tu ni nobenega — zato smo zajahali greben in uživali v prijetni zavesti zmage in vse lepote, ki nam jih je nudil ta kameniti svet. Koliko bolj so morali biti zadovoljni in srečni Whymper, Hudson, Hadow, Douglas, Croz in Taugwalderja ko so l. 1865 prvi prispeli na teme ponosnega orjaka. Žal predraga je bila ta-

Matterhorn (4505 m) — Höruhi greben
z Whymperjevo smerjo

krat njihova zmaga — saj so jo štirje udeleženci morali plačati na povratku z življenjem.

Po tej prvi zmagi obiskujejo vsako leto Matterhorn trume planincev. Orjaški moloh je postal svetovnoznana, modna gora, ki zahteva vsako leto svoj veliki krvavi tribut o čigar obilnosti se lahko prepričaš na zermattskem po-

Gorski svet pod Matterhornom

kopališč. Že davno so zapustile vrh vse vodniške naveze, ko smo tudi mi začeli s sestopom. Nad rdečimi skalami smo srečali dva mlada fanta za katera smo zvedeli šele pozneje pri Solvay koči, da sta indijska študenta. Bila sta brez vodnika, mladostno zagnana in temu primerno slabo opremljena. Sestopanje ob nihajočih vrveh nad silno globino nam je bil pravi užitek.

Za vrtoglave ljudi taki manevri niso priporočljivi. Na Rami smo se pridno nacejali s snežnico, katera je curljala izpod talečega se snega. Preko okopnelih, od okovank zglajenih plošč smo bili kmalu pri Solvay koči, kjer smo dolgo počivali. V tej mali koči se sme prenočevati le v skrajni sili — v slučaju izčrpanosti, nezgode ali slabega vremena. Ko smo brskali po vpi-sni knjigi smo naleteli tudi na podpise kamniških alpinistov, ki so obiskali Matterhorn nekaj dni pred nami. Toda lenarjenje pred kočo odkoder imaš tako obširen in nepozaben razgled je bilo prijetnejše. Prav tedaj je prizvonil po vzhodni steni cepin, ki se je ustavil na polički v naši višini. Kdo ga je zgubil? Kmalu smo zagledali pri sestopu po vzhodni steni lastnika cepina — enega od indijskih študentov. Obnašal se je skrajno nepremišljeno, saj je plezal nenavezan Res, da stena ni tako strma, je pa zelo krušljiva in izpostavljena vpadnemu kamenju. Fant je cepin našel in srečno prilezel do nas. Medtem je tudi njegov tovariš priplezal z derezami na skalni prag nad kočo. Iz praga na teraso je skočil tako nerodno, da bi zgrmel preko vse vzhodne stene v globino, če bi ga ne prestregel naš Zebko. Takoj sta bila prijatelja — saj sta Indijca Zebkovo polomljeno angleščino celo za silo razumela. Fanta sta bila temeljito strgana, eden od njiju je imel celo vsak čevljev drugačen. Sploh bi s svojo opremo zaslužila, da prideta v alpinski muzej v Zermattu ali pa vsaj za kakšno ptičje strašilo. Problem gladkih, neprimernih čevljev sta rešila z derezami, katerih nista snela pri sestopu po kopnem pečevju vse do Hoeruli

koče. Res prava planinska vagabunda, kar se da opravičiti s pomanjkanjem denarja in velikim hrepenenjem po gorah...

Sestop po krušljivem pečevju nam ni delalo težkoč, vendar je sila zamuden in vse prej kot prijeten. Kar oddahnili smo se ko smo bili spet ob Hoeruli koči, kjer ji bilo vse pisano turistov in izletnikov vseh narodnosti. Tu smo bili odveč, zato smo sestopili navzdol po gruščnatem pobočju vse do zelenih jas nad planino Staffelalp. Ob malem potočku smo se pridno napajala z vodo, lenarili in opazovali mogočno severno steno Matterhorna preko katere sta l. 1932 izpeljala brata Schmidta svojo najdrznejšo in najbolj tvegano smer. Storitev, katere se lotijo še danes le alpinisti svetovnega formata.

Na večer smo se vračali mimo hotela Staffelalp in prešli preko Zmuttskega potopa, ki se divje peni, na stezo, ki vodi proti Zermattu. Vso plezalno opremo smo poskrili v grmovju, ker sme imeli za naslednji dan v načrtu, da se seznanimo z drugimi gorskimi velikani v tem okolišju. Kot bi se dogovorili je priromal prav tedaj naš večni popotnik Jakec od Schönbühl-koče, kjer je prišel s svojo foto »mišnico« popolno na svoj račun.

Mimo tipične planinske vasice Zmutt nas je vodila pot ob gladki tesni Zmuttskega potoka vse do našega »glavnega stana«. Bili smo utrujeni saj je bilo okrog 6000 m enodnevnega vzpona in sestopa za nami. Toda bili smo srečni in zadovoljni saj so se naše dolgoletne sanje izpolnile. Bili smo na Matterhornu...

(Se nadaljuje)

NAŠI HOKEJISTI NA DRŽAVNEM PRVENSTVU

Hokej na ledu je ena najuspešnejših športnih panog na Jesenicah, ki ima veliko pristašev in ljubiteljev tudi med samim prebivalstvom. Sami hokejisti in uprava hokejskega kluba vse od ustanovitve so vedno pridno pri delu. Kje so že časi, ko so si sami izdelovali iz najskromnejših sredstev športne rekvizite in udarniško gradili drsališče. Toda prav iz te požrtvovalnosti in vztrajnosti so zrasli prvi uspehi tako pri samem delu, kakor tudi pri igri na ledu. Že v drugem letu svojega obstoja so resno ogrožali republiškega prvaka v hokeju na ledu — Ljubljano.

Zdaj pa so dosegli uspehe, ki dajo upati, da bodo jeseniški hokejisti v bodoče igrali vidno vlogo v slovenskem in tudi jugoslovanskem hokeju. Prepričani smo, da jih bomo videli tudi kmalu v vrsti državne reprezentance. Ta upanja so toliko stvarnejša prav zaradi vseh pogojev, ki so jim dani z lepo urejenim drsališčem in ledarno, ki bo omogočila trajen in intenzivnejši trening in s tem pozitiven in nagel razvoj.

Naši hokejisti imajo letos republiško prvenstvo. Že v žepu brez enega samega poraza. Najpreje so premagali najnevarnejšega nasprotnika Ljublja-

no z rezultatom 1:2, nato pa po vrsti »Kladivarja« iz Celja, »Železničarja« Maribora, »Partizana« iz Brežic in »Papirničarja« iz Vevč tako, da znaša

razmerje golov 36:2 v korist Jesniških hokejistov. Ta uspeh je dosežen z izredno borbenostjo naših hokejistov, ki jim nadomešča marsikdaj potrebno dr-

Nape t trenutek pred golom

salno znanje in kombinacijske igre. Prav pa bi bilo, če bi se tudi temu posvetili tako borbeno kot sami igri, ki ji manjka še precej povezanosti in fines.

Z osvojitvijo republiškega prvenstva so se plasirali v državno tekmovanje, na katerega so se pripravili na desetdnevnem treningu v Avstriji, kjer so igrali z najboljšimi avstrijskimi moštvi iz Celovca, Beljaka, Millstatta, Badgasteina, Zell am Seea in Kitzbühela. Uprava, ki vsestransko skrbi za razvoj hokeja pri nas, jim je preskrbela tudi preizkušenega trenerja in večletnega državnega avstrijskega reprezentanta g. Eggerja, člana KAC iz Celovca.

Svetovali pa bi upravi kluba, da v boroče isto pažnjo kot jo posveča prvemu moštvu, posveti tudi moštvu B, moštvu mladincev in pionirjev, kajti prav iz njih bodo rasli novi mladi hokejisti, ki bodo pomladili in očvrstili prvo vrsto. Izkušnje nas uče, da smo na Jesenicah prav z zanemarjenjem vzgoje mladega kadra izpustili iz rok domeno v marsikaterem športu, ki smo jo nekdanj imeli. Tako je v smučanju in še marsikje drugod. Zdaj imamo še čas, da si priskrbimo in utrdimo naraščaj, ki bo lahko še bolj utrdil ugled jeseniškega hokeja, saj so vsi pogoji zato dani.

Prijatelji hokeja.

Prvo moštvo hokejske sekcije ŠD „Jesenice“

Na državnem prvenstvu v Beogradu začetkom februarju so nam naši hokejisti pripravili prijetno presenečenje. Plasirali so se na drugo mesto z osmimi točkami in enim samim porazom takoj za dolgoletnim hokejskim državnim prvakom „Partizanom“. K uspehu našim hokejistom od vsega srca čestitamo z željo, da bi bil ta uspeh korak k novim zmagam in nadaljnem dvigu ugleda športa železarskih Jesenic.

Planinski vestnik in vzgoja kadrov naj bi bila glavna skrb planinske organizacije

(Pred občnimi zbori planinskih društev).

V prvih mesecih novega leta bodo odbori matičnih planinskih društev podajali članstvu obračune svojega dela. Nikakor ne smemo trditi, da je bilo delo planinske organizacije pri nas v preteklem letu jubilejnem letu (60 letnica obstoja 1893—1953) neplodno ali neuspešno. Pravtako pa tudi ne smemo trditi, da je bilo storjenega za rast planinstva in alpinizma vse kar bi bilo lahko.

V preteklem letu so nekatera planinska društva, posebno ona, ki so slavila svoje jubileje (60 letnico ali 50 letnico obstoja) priredila vrsto predavanj, tečajev, razstav, akademij in slavnostnih sej. Vse to delo je bilo pozitivno za društva sama, kakor tudi za članstvo. Mnogo več planinskih društev pa je stalo ob strani in ni smatralo za potrebno, da bi kakorkoli poživili planinsko aktivnost v svojem okolišu. V preteklem letu je bilo še veliko planinskih društev, ki niso imele dobrega planinsko čutečega predsednika, tajnika, niti potrebnega propagandista. V planinskih vrstah je že zamrl duh predanih idealnih in delovnih ljudi, ki so planinski organizaciji za vzgojo planincev in alpinistov tako nujno potrebni. Vse delo v takih društvih je slonelo na plačanih funkcionarjih, ki so imeli le malo smisla za poživitev planinsko-alpinistične aktivnosti.

Zato se je planinstvo v preteklih letih in tudi v samem jubilejnem letu izgubljalo v neplodnem gospodarjenju, ki je rodilo dokaj slabe sadove in postavilo naše planinstvo v slabo luč, ki meče senco na celokupno planinsko delovanje. Danes nam ni treba več graditi novih planinskih objektov, saj jih imamo že skoraj vsepovsodi in so planinske postojanke posejane po naših gorah dokaj na gosto. Potrebno bi bilo, da dobimo le še planinsko-smučarski dom na Voglu, ki ga že gradijo planinci-železničarji iz Ljubljane, zgradil naj bi se tudi velik planinski dom pri Krnskem jezeru, kot namerava aktivno in vzorno planinsko društvo v Novo Gorici, in v doglednem času še udoben in reprezentativen planinski dom na Vrščicu. Popolnoma nepravilno in zgrešeno je bilo, da so planinska društva z vednostjo PZS gradila in vzdrževala vaške gostilne (Bled), nizko ležeče planinske pivnice, da je bila vsa aktivnost nekaterih planinskih društev na Malem gradu (Kamnik) in vzdrževanju planinskih barov (Šmarjetna gora).

Vsled takih in sličnih ponesrečenih akcij zamira vsa druga planinsko-alpinistična aktivnost. Društva nimajo propagandistov, ki bi pripravljali in organizirali množične izlete, vzgojna predavanja, propagirali planinsko čtivo in širil med članstvom zanimanje za vzorno urejevanje »Planinski vestnik«, ki na žalost stalno beleži padec naročnikov in se nenehno bori za svoj

obstoj. Na planinskih poteh se ne srečujejo več ljudje istih ciljev, pozdrav v gorah je že zdavnaj tuj mladim prihajajočim gornikom. V gorah le malo poznajo in cenijo plemenito tovarištvo z gora, ne poznajo smisla za prijaznost, gostoljubnost in domačnost, pa tudi ne za red in čistočo na planinskih poteh, pri studencih in v okolici koč. Vsi ti pojavi ne izražajo zaželjene kulturne stopnje našega planinstva.

Kričačev vseh mogočih vrst, uničevalcev redkega planinskega cvetja, ljudi, ki namenoma plašijo gorsko divjad, nesmiselno prožijo kamenje in so jim na poti tudi koristne planinske naprave, je vedno več. Planinske kočice se čestokrat bolj podobne zakajenim pivnicam, kakor pa prijetnemu in gostoljubnemu planinskemu domu.

Bodoči odbori planinskih društev bodo morali posvetiti glavno skrb pravični, temeljiti in sistematični vzgoji novih prihajajočih planinsko-alpinističnih kadrov. V planinah moramo vzgojiti in prekaliti novega človeka, ki bo vreden član socialistične družbene ureditve. V gorah moramo vzgojiti lik pravega gornika, ki bo sposoben vedno in povsod visoko dvigniti zastavo našega planinstva in alpinizma.

Novo leto našega planinstva, ko bomo praznovali visoki delovni jubilej bratskega hrvaškega in s tem vsega jugoslovanskega planinstva — 80 letnice obstoja (1874—1954), naj bo prepoved naše planinske aktivnosti, pod geslom: več kulture v gore!

Morda še nikdar, kar obstoji, ni lepa gorska cesta na Planino pod Golico doživela v zimskem času takšnega prometa, kot ravno letos. Ugodni snežni pogoji so privabili na Planino in Prihode mnoge sankalce, katerih število so povečala še številna tekmovanja obratov naše Železarnice, pa tudi drugih podjetij in ustanov. Če bi hoteli obdelati sankalška tekmovanja samo naše Železarnice, bi morali izdati najbrže posebno številko »Železarja«, da bi objavili vse rezultate, zmagovalce in fotografije. Zato naj objavimo samo ti dve pričujoči sliki iz sankalških tekem obrata livarne in ugotovimo samo nekaj splošnih stvari. V naši Železarnici je bilo samo tekmovalcev precej nad tisoč obeh spolov in najrazličnejših starosti in poklicev. Za prva mesta, za katera so bila pripravljena poleg diplom tudi lepa darila, je bila povsod huda borba, nič manjša pa za zadnja mesta, za katera je bil ponavadi podeljen

ljen lep par cokelj. Vsa sankalška tekmovanja so bila izvedena v okviru izleta ali družabne prireditve celotnega obrata, tako, da so bili tudi s te strani doseženi lepi uspehi. Včasih so se sicer razvili v nekoliko »prevesele« oblike, toda kdo bi zameril, saj je predpust. Tekmovalo se je na treh različnih progah: Črni vrh — Planina, Planina — Prihodi in Prihodi — Jesenice. Vsa tekmovanja so potekala brez večjih nesreč, da pa je bilo tudi nekaj polomljenih sank in kosti, zvitih rok in nog ter razbitih glav pa je jasno.

Tekmovanja so za nami, vsi pa smo zato, da se lepa gorska cesta, ki je pozimi ena najlepših in najidealnejših sankalških prog pri nas, raje odene v pomladansko obleko in nas po toplejšem zraku popelje v lep gorski svet pod Golico.

KULTURA IN PROSVETA

DPD Svoboda na Javorniku le s težavo rešuje svoje naloge

Pred nekaj dnevi se je sestel upravni odbor DPD »Svobode« na Javorniku z namenom, da analizira delo posameznih odsekov v društvu in, da določi smernice letošnje sezone.

Iz razprave na omenjeni seji pa je bilo razvidno, da se upravni odbor omenjenega društva bori s precejšnjimi težavami in problemi, kar seveda v večji ali manjši meri ovira dejavnost društva. Največji problem je nedvomno ljudska univerza in pa organizacija ideološkega tečaja. Doslej ni bilo v letošnji sezoni niti enega predavanja v okviru ljudske univerze, ki je bila ustanovljena šele v preteklem letu. Del krivde zato nosi tudi Cen-

tralna ljudske univerza v Ljubljani, ki ni odgovorila društveni upravi na postavljeno vprašanje v zvezi z organizacijo predavanj. Dogovorili pa so se, da bodo v doglednem času povabili na Javornik tov. Egona Tomca, tov. Seliškarja in tov. Vido Tomšičevo. Tudi ideološki tečaj bi moral že začeti s svojim delom, vendar doslej še ni bilo prijavitelcev, ki naj bi posejali predavanja tega tečaja. Šele v zadnjih dneh je uspelo dobiti okrog 50 prijavitelcev za ta tečaj, ki bo tedensko po 2 uri.

Vse kaže, da se je v letošnji sezoni nekaj zataknilo v odsekih javorniške »Svobode«. Dramski odsek je doslej

uprizoril samo Klinarjeve »Mejnike« v režiji tov. Matevža Kalana. Že dalj časa pa nam obetajo Haškovega »Dobrega vojaka Švejka« v režiji tov. Franceta Osenka. Omenjeno odersko delo bi lahko že uprizorili, če bi nekateri člani ansambla zavedali važnosti vaj in jih posečali bolj disciplinirano. Poleg omenjene komedije bomo končno po nekaj letih presledka na javorniškem odru imeli na repertoarju tudi mladinsko igro in sicer Bevkovega »Tončka« v režiji tov. Marije Dolganove, sodelovalo pa bo tudi več starejših članov dramskega odseka javorniške »Svobode«. Razveseljiva novica je, da je v vrstah dramskega

odseka tudi več mladih ljudi, ki nameravajo v režiji Matevža Kalana uprizoriti igro »Draga Ruthe« ali kako drugo odersko delo. Člani igralske družine javorniške »Svobode« pa se bodo morali vsekakor pripraviti tudi na festival gorenjskih »Svobod«, ki je predviden nekako v mesecu maju. V ta namen naj bi uprizorili ameriško dramo »Globoko so korenine« ali dramo »Via Mala«.

Moški pevski zbor ima pred seboj vrsto nalog, ki pa jih bo lahko zadovoljivo opravil le v primeru če bo zato dobil potrebno oporo, bodisi od društvenega upravnega odbora ali pa od

drugih merodajnih forumov na Jesenicah. S tem v zvezi naj omenim, da se pevci pripravljajo na svoj prvi nastop po osvoboditvi v ljubljanskem radiu, v zadnjih dneh meseca februarja pa bodo povabili mešani in moški pevski zbor koroških Slovencev iz Kotmere vasi pri Celovcu, da bo nastopil pri nas.

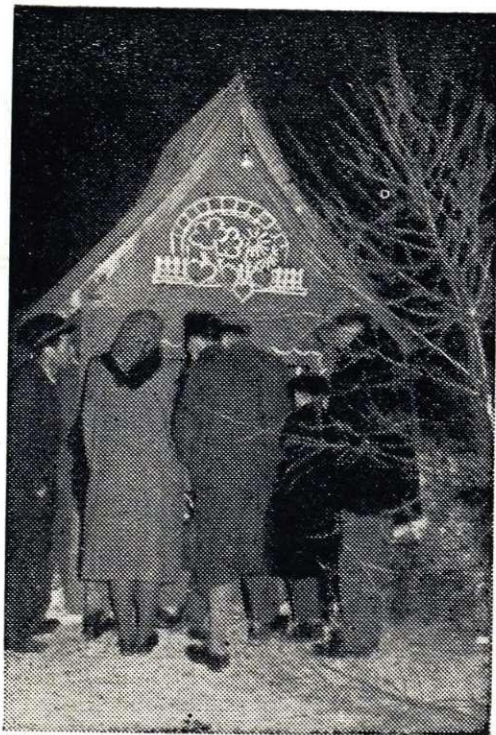
Ta naloga je še posebno važna, če pomislimo, da gre v tem primeru za obisk kulturnih delavcev, ki onstran Karavank vršijo svoje kulturno poslanstvo. V ta namen je bil sestavljen poseben odbor, ki bo vse potrebno pripravil tako, da bodo pevci iz Koroške

doživeli v naši sredi prijetno bivanje. Da bi koroškim pevcem nudili kar največ, so se člani »Svobode« na Javorniku odločili, da jim omogočijo ogled obratov Železarne, dalje ogled grobišča talcev v Dragi in Prešernove rojstne hiše v Vrbi. Koroški pevci bodo imeli na Javorniku in Jesenicah svoj koncertni nastop, ogledali pa naj bi se tudi kvalitetno gledališko predstavo v Mestnem gledališču na Jesenicah.

Za izvedbo te naloge pa bo potrebna finančna pomoč, kakor tudi sodelovanje vseh ostalih množičnih organizacij na Javorniku in Kor. Beli.

Iz Novoletne jelke

Kakor vsako leto je bil tudi letos praznik naše mladine — Novoletna jelka — pestro in lepo pripravljen. Središče praznovanja Novoletne jelke je bilo na trgu pred gimnazijo, kjer je bila postavljena cela pravljčna dežela z ličnimi stojnicami in z veliko raznobarvno ozaljšano jelko v sredi. Sem je s svojim spremstvom na večer prihajal tudi Dedek Mraz

in se zanimal za mladež, kako se uči v šoli in kako je pridna. Darove pa je Dedek Mraz razposlal po posameznih terenih, tako, da je vsak prišel na vrsto. Na slikah poleg vidimo Dedka Mraza v krogu svojega spremstva in mladine. Posebno pozornost je vzbujal medved na belem konju — Dedkova straža in kurir. In kakor vidimo na najmanjši sliki, so bile stojnice sejma Novoletne jelke privlačne celo za še »odrašene« mladine.

Z odra Mestnega gledališča

Prizor
iz
II. dejanja
„Domna“

Foto:
Fr. Torkar

KNJIGA NAMENJENA NAM

„Pod Možakljo in Golico so se uprli“

Čeprav bo knjiga »Pod Možakljo in Golico so se uprli« izšla šele v prihodnjih mesecih je prav, da opozorimo nanjo že sedaj in z njo seznanimo člane našega kolektiva, da si jo bodo že v naprej naročili, saj opisuje začetke osvobodilnega gibanja na proletarskih Jesenicah in bo sigurno vzbudila veliko zanimanje med bralci širom Slovenije.

Knjigo je napisal Franc Konobelj - Slovenko, bivši delavec naše Zelezarne, eden tistih naših sedemdesetih delavcev - prvoborcev, ki so pod vodstvom narodnega heroja Joža Gregorčiča odšli prvi v boj za nacionalno in socialno osvoboditev našega ljudstva in od katerih živi danes še devet tovarišev. Slovenkova knjiga je posvečena spominu padlih borcev-železarjev in osvetljuje njih življenje in boje. Vsaka zgodba, ki jo piše Slovenko v živahni reportažni obliki bi bila lahko roman zase, saj je vzeta iz resničnega življenja prvih partizanov. Omenimo naj samo zgodbo »Trda preizkušnja«. Omahljivec — resnična oseba — Jože ob nemškem napadu pobegne iz partizanov, se prijavi Gestapu na Jesenicah in izda svoje tovariše. Gestapo pa zahteva od njega, da se v spremstvu še nekega gestapovca vrne v partizane in pobije štab pod Stolom. Kljub zgrozitvi nad tem si Jože ne me-

re pomagati, preden odide po hoče obiskati svojo ženo. Toda ne najde je doma, ker je med tem že odšla v partizane za njim, vedoč kakšen omahljivec je. Jože se vseeno vrne v edinico in ne pove kaj je storil. Razkrinka ga gestapovec, ki ga Jože izda, misleč, da si bo s tem rešil življenje. Toda čas je trd — omahljivec in izdajalec zasluži smrt. Komandant in komisar se odločita, da obsodita Jožeta na smrt, čeprav jima je bilo težko zaradi njegove žene, ki je bila šele prvi dan v partizanih. Zato jo v v težkem boju s samim seboj pošljeta naprej in ji šele ob poznejšem srečanju pojasnita to dejanje. Razumela ga je kljub vsemu, saj je ta čas že spoznala, da v partizanih ne moreš in ne smeš biti popustljiv ...

Že ta nepopoln oris resnične zgodbe lahko priča, da zgodba bralca pretrese in da jo mora brez diha prebrati do konca.

V drugih zgodbah Slovenko oživlja spomine na naše velike borce Joža Gregorčiča, Polda Stražišarja, Matija Verdника in mnoge druge v resničnih doživetjih iz partizanskega življenja pod Karavankami. Zato Mestni odbor Zveze borcev Jesenice, zasluži vso pohvalo in priznanje, da je knjigo založil in omogočil vsakemu Jeseničanu pa tudi širšemu slovenskemu občinstvu

spoznati življenje in boje gorenjskih prvoborcev.

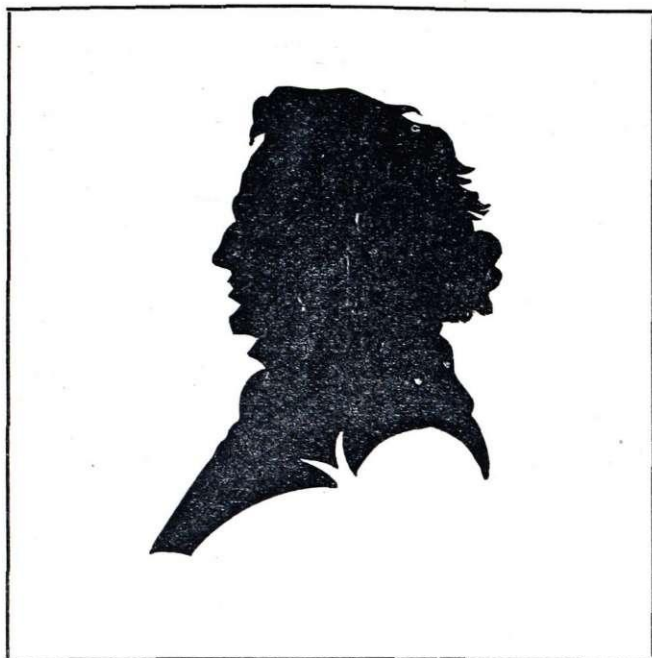
Poleg same vsebine bo knjiga dragocena zaradi številnih dokumentov, kar bodo pozdravili zlasti vsi tisti, ki proučujejo zgodovino NOB. Prvič bo v celoti poimensko predstavljena vsa hitlerjanska peta kolona Jesenic, številne dokumentarne fotografije bodo podčrtavale zgodbe, lepotni izgled knjige pa bo povečalo pet barvnih portretov maršala Tita, J. Gregorčiča, T. Čufarja, M. Verdника in P. Stražišarja, ki jih je izdelal akad. slikar Pavle Pirih.

S tem kratkim člankom hočemo opozoriti vse naše delavce in nameščence na to dragoceno in pomembno knjigo, da si jo zasigurajo že v naprej. Interesanti naj pošljejo svoje naslove na MOZB Jesenice ali tov. Niku Bernardu, ki vodi redakcijo knjige. Prav bi bilo, da bi sindikalni odbori že sedaj na lastno pobudo pričeli zbirati narocnike.

Slovenkova knjiga »Pod Možakljo in Golico so se uprli« je vredna, da jo nabavi vsak, saj postavlja dostojen spomenik borbi jeseniškega proletariata in delovnega ljudstva v gorenjskem kotu proti okupatorju za osvoboditev in ustvaritev naše lepše prihodnosti.

M. K.

105 let smrti dr. Franceta Prešerna

8. februarja letos je minilo 105 let, kar je umrl v Kranju naš veliki pesnik in svobodomislec dr. France Prešeren. Obletnico smrti našega rojaka iz Vrbe in nedosegljivega umetnika slovenske besede in pesmi, smo na žalost na Jesenicah prezrli, zato se oddolžimo temu z objavo njegove „Zdravljice“. Napisal jo je v času pred revolucijo 1848. leta, ko so začeli mali in zatirani narodi pod mačehovsko cesarsko-kraljevo Avstroogrsko pogumno dvigati glave. „Zdravljico“ je dr. Prešeren vključil tudi v svoje „Poezije“, zaradi česar pa je imel z diktatorsko cenzuro velike težave in nov pečat „fraigaistovstva“. Teh nekaj kitic „Zdravljice“ jasno in odločno pričajo o vsej veličini, človečnosti in revolucionarnosti Prešernovega duha, njegove besede pa so bile zapisane v najtežjih časih naše zgodovine v srca nas vseh in na prapor naše borbe za svobodo. S tem je kulturna dediščina Prešerna ne samo dragoceno bogastvo naše umetnosti, temveč tudi neizčrpen vir naše narodne bitnosti in samozavesti.

Zdravljica

Prijatli obrodile
so trte vince nam sladkó
ki nam oživlja žile,
srce razjasni in oko,
ki vtopi
vse skrbi
v potrjih prsih up budi!

Komú najpred veselo
zdravljico bratje čmo zapet?
Bog našo nam deželo,
bog živi ves slovenski svet,
brate vse,
kar nas je
sinov sloveče matere!

V sovražnike z oblakov
rodú naj našga trešči grom;
prost, ko je bil očakov
naprej naj bo Slovencev dom,
naj zdrobe
njih roke
si spone, ki jih še težé!

Žive naj vsi naródi,
ki hrepene dočakat dan,
ko, koder sonce hodi,
prepir iz sveta bo pregnan,
ko rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!

Na zadnje še, prijatli,
kozarce zase vzdignimo,
ki smo zato se zbrat'li,
ki dobro v srcu mislimo;
dokaj dni
naj živi
vsak, kar nas dobrih je ljudi!

● ● ● ● ● ZA NAŠE BRALKE

„ON“ in „ONA“

Nekateri svetovni sociologi zastopajo stališče, da prehajamo v »vek žene«, kajti v vseh civiliziranih deželah so si že priborile enakopravnost ali so vsaj na najboljši poti, da si jo pribore in absolutna pravica moških na vseh področjih človeške dejavnosti izgublja vedno bolj svojo veljavo. Po mnenju sociologov bi bil torej »vek žene« samo naraven razvoj že doseženih zmag in pridobitev ženskega elementa.

Vseeno, če v te prerokbe verjamemo ali ne, si oglejmo samo našo vsakdnevno govorico o »njej« in »njem« in videli bomo, da imajo »one« vražje malo izgledov za svoj »ženski vek«. Res je, da je ta vsakodnevna govorica porojena iz tisočletnih tradicij »nadvladja« moških na ženskami in res je tudi, da je borba za žensko enakopravnost stara komaj polstoletja. Cela vrsta predsodkov, ki imajo svoje korenine v starokopitnosti, ki se skriva za ščitom »večnih« verskih resnic in teorijami izžemalnega kapitalističnega družbenega reda vse

Če je juha preslana? Ne kuhaj je več dolgo, ker s tem bo postala še bolj slana. Raje vrzi vanjo (surov olupljen krompir in ga kratek čas kuhaj zraven.

Sneg iz beljaka stepite tik pred uporabo, če ne zvedeni in veliko zgubi na svoji vrednosti ali pa postane sploh neuporaben.

Kaj mora vedeti vsaka gospodinja o shranjevanju krompirja

Krompir je dragoceno in izdatno hranivo zato moramo z njim pravilno ravnati pri vskljetitvi. Predvsem je važna dobra klet. Če te ni, potem spravljanje krompirja raje opustimo, ker bomo imeli samo škodo. Ne pozabimo, da je krompir živo bitje, ki zahteva določene pogoje za prezimovanje. Krompir potrebuje dober zrak, zato pustimo kletna okna odprta, do hudega mraza, ker zmrznjen krompir gnije. Krompir potrebuje tudi temo, če ne začne prezgodaj kaliti in izgubljati na svoji redilni vrednosti. Tudi ne sme biti nameščen na tleh kleti, temveč v zabojih, ki omogočajo pristop zraka z vseh strani. Vsake 2 do 3 mesece se naj krompir preloži, da se prezračí in odstrani gnile krompirje. En gnil krompir lahko okuži ostalih deset. Spomladi kalečemu krompirju smemo kali odstraniti šele tik pred uporabo, če ne postane črnkast. Dobro in pametno shranjen krompir nam garantira izdatno in redilno hrano čez vso zimo in tudi poplača tako vse stroške in delo z njim.

Z vljudnostjo, dobrim razpoloženjem in lepim obnašanjem drug drugemu lajšamo življenje in si pomagamo preko težav. In kar je najvažnejše, drug drugemu si tudi napravljamo delo veselo in štedimo živce.

REŠITEV NOVOLETNE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. in 80. Srečno novo leto želi vsem svojim bralcem uredništvo »Železarja«, 20. Petra, 21. Edi, 22. NOB, 23. sklepi, 24. on, 25. eden, 26. pa, 27. st, 29. ki, 30. podariti, 32. srd, 33. ker, 35. ples, 37. odeja, 38. bodo, 39. uk, 40. za, 41. laži, 42. karo, 46. epa, 47. to, 48. An., 49. met, 50. in 52. Ba, 53. siliti, 55. Rim, 56. ne, 57. izola, 59. seme, 61. lt, 62. Igor, 63. redek, 64. asi, 65. roka, 67. ak, 68. Divača, 73. ki, 74. arena, 75. ne, 76. urarji (narobe), 78. ponoven, 79. aj, 80. glej 1. vodoravno.

Navpično: 1. spekuliram, 2. redek, 3. eter, 4. črn, 5. na, 6. nepopisane, 7. ode, 8. vi, 9. en, 10. tok, 11. obiski, 12.

tja do fevdalizma, poslužujoč se pri tem tudi odkritega reakcionarstva, so velika zapreka borbi v borbi za ženko enakoopravnost ne samo pri nas, temveč v celem svetu. Tudi naša mlada socialistična država posveča vprašanju ženske enakopravnosti vso skrb in pri tem marsikdaj naleti na velike težave, ki so ponavadi nič drugega kot samo tisto nepravilno in nečloveško gledanje na ženske, ki so dediščina že minulih in skreditiranih časov. In, da za to gledanje nosijo vso odgovornost zgolj in predvsem moški, je jasna stvar. Dokaz za to je prav naša vsakodnevna govorica, ki je izraz pojmovanja vsega delovanja in nehanja »njega« in »nje«, seveda zmerom »njemu« v prid.

Če ima moški veliko ljubenzenskih doživetij je interesantna osebnost, »osvajalec«, ki se mu ženska srca kar sama ponujajo. Če pa ima ženska več ljubezenskih doživetij pa je najmanj »nemoralno bitje«, da na vse hujše oznake sploh ne pomislimo.

Če gre moški rad veliko ven, »se zna zabavati«, ženska v takem primeru pa »samo išče priložnosti« in priča o svoji »plehkosti«.

Če se moški ne poroči, je dostojen »samec«, interesanten in povsod zaželen, nasprotno pa je neporočena ženska »stara devica«, ki ne more dobiti moškega, čeprav si ga želi in zato zakrknjena živi, kljub temu, da je veliko žensk, ki se sploh nočejo poročiti in so vse kaj drugega kot pa »stare device«.

Če moški prekorači štirideset let je v »najboljših letih«, ženska v istih letih pa je že »stara škatljak«. Moški zaljubljen pri teh letih doživi svojo »drugo pomlad«, ženska pa skuša ujeti »svojo zadnjo srečo« ali pa je »nora na moške«.

Če se moški razjezi in razkriči »moško nastopi« in brani svoje stališče »dosledno«, ženska v takem primeru pa je enostavno »izzivalna«, »histerična« in samo »prepirla išče«.

Če gre moški s svojo ženo ven in ji posveča v družbi vso pozornost je »vzoren zakonski mož«, če pa poizkuša isto ženska se »drži svojega moža kakor smola« ali pa je »ljubosumna gos«.

Če moški širokogrudno izdaja denar je »velikopozeten«, ženska pa takoj »zapravljiva«.

Moški, ki ne da rad denarja od sebe je »previden in skrbni družinski glavar«, ženska pa »stiskaška«.

Če moški rad in veliko govori je »družaben in razgledan človek«, ženska z istimi lastnostmi pa je »klepetulja«.

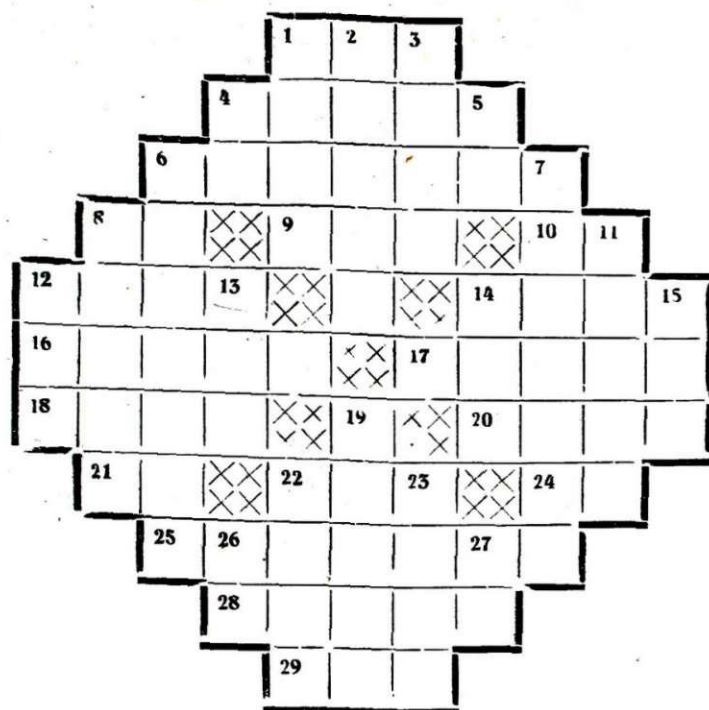
Če pa je moški tih in molčljiv, potem je »zadržan in zelo resen«, ženska, ki malo govori pa je »neumna« in »dolgočasna«.

Če moškemu sivijo lasje, postane »interesanten«, ženska pa je »že v letih«.

Prav lahko bi našli še nešteto slinih primerjav o »njem« in »njej«. Še vam ne zdi, da bi bilo prav o tem večkrat razmisliti, v takih primerih na to tudi pomisliti in končno, da je tudi že čas tega odvaditi se in s tem in podobnim prenehati? Zapisano je v kotičku »Za naše bralke«, velja pa tudi za moške.

Upoštevaš vedno predpise higiensko-tehnične zaščite?

Križanka

vsade, 13. skrepeniše, 14. Elija, 15. Meta, 16. spi, 17. vi, 18. Jordan, 19. Indonezija, 27. slabe, 28. teža, 31. do, 32. so, 34. natakaj, 35. Pl, 36. si, 38. bom, 40. zelena, 43. ali, 44. Riga, 45. otok, 47. ti, 49. moder, 51. nesem, 53. stkan, 54. Ir, 58. brez (narobe), 60. mi, 61. Lurd, 65. rje, 66. ari, 68. dož, 69. vol, 70. ave, 71. čez, 72. Ana.

Vodoravno: 1. jeza, bes, 4. ne več mladi, 6. dela v naši tovarni, 8. znak za kemično prvino, 9. spanje (mn.), 10. pesnitev, 12. glasbilo, 14. pameten, 16. zadam rano, 17. segreta, 18. vtaknjenje, 20. čisto podoben, 21. začetni črki imena in priimka slovenskega pisatelja, 22. konica, 24. zabavni tednik, 25. predstavniki evropskega naroda, 29. lovske potrebščine, 29. žensko ime.

Navpično: 1. telo, trup, 2. železarski kraj v Sloveniji, 3. velja, tako je, 4. kratica za slovenski, 5. dva različna samoglasnika, 6. znamenit smučarski kraj, 7. popravila, 8. čistiti perilo, 11. žig, 12. komunalna naprava, 13. ogorek cigarete, 14. časovne enote, 15. nikalnica (narečje), 19. zaradi, 22. predstavniki starega naroda, 23. posledica zemeljske privlačnosti, 26. okrajšava za naše varnostne organe, 27. prislov časa.

OGLASI

Preklicujem veljavnost izgubljene izkaznice za vstop v Železarno. — Koročaj Franc.

Preklicujem veljavnost izgubljene izkaznice za vstop v Železarno. — Dolenc Janez, valjarna 2400.

Preklicujem veljavnost izgubljene izkaznice za vstop v Železarno. — Murovec Angela, Javornik II.

Preklicujem veljavnost izgubljene izkaznice za vstop v Železarno. — Noč Andrej.

Preklicujem veljavnost izgubljene izkaznice za vstop v Železarno. — Ambrožič Anton.

Preklicujem veljavnost izgubljene izkaznice za vstop v Železarno in sindikalne članske legitimacije. — Topličanec Jože, plavž.

Preklicujem veljavnost izgubljene izkaznice za vstop v Železarno. — Munda Franc, žična valjarna.

Preklicujem veljavnost izgubljene izkaznice za vstop v Železarno in izvoznico št. 008219 za 70 kg stare pločevine. — Kozjek Vinko.

Preklicujem veljavnost izgubljene izkaznice za vstop v Železarno. — Potočnik Jože.

Preklicujem veljavnost izgubljene izkaznice za vstop v Železarno in sindikalne članske legitimacije. — Jaklič Stanko, opekarna.

ZAHVALA

Ob težki izgubi mojega ljubljenega moža in skrbnega očeta družine, se vsem, ki so mi pomagali, najlepše zahvaljujem: tov. glavnemu direktorju, Upravnemu odboru, sind. org. gradbenega oddelka in njegovim sodelavcem tesarne.

Vsem najlepša hvala za vence, poslovalne besede in številno spremstvo na njegovi zadnji poti.

Zalujoča Konič Ivana z otroci in starši

Kino »Radio« Jesenice predvaja:
Od 11. 2. do 15. 2. ameriški zabavni film »Skrivnost življenja Walt Mitija« v naravnih barvah.

Od 16. 2. do 18. 2. ameriški vojni film »Zmaga ali smrt«.

Od 19. 2. do 23. 2. avstrijska filmska komedija »Irena v zadregi«, ki je bila izdelana v koprodukciji s »Triglav-filmom« in pri nas tudi posneta.

Od 24. 2. do 26. 2. nemška filmska drama »Srce lažno bije«.

Od 27. 2. do 3. 3. ameriški glasbeni film »Amerikanec v Parizu« v naravnih barvah s čudovitim baletom in Gershwinovo glasbo.

Kino »Plavž« Jesenice predvaja:

Od 12. 2. do 15. 2. ameriški glasbeno-revijski film »Plavajoče gledališče« v naravnih barvah.

Od 16. 2. do 18. 2. ameriški pustolovski film »Tajni tovor«.

Od 19. 2. do 22. 2. švedska filmska drama »Plesala je eno samo poletje«.

Od 23. 2. do 25. 2. ameriški psihološki film »Njeno maščevanje«.

Od 26. 2. do 1. 3. ameriški kovbojski film »Cheyenne«.

Kino Javornik-Koroška Bela predvaja:

Od 12. 2. do 14. 2. italijansko glasbena komedija »Norčije v operi«.

Od 19. 2. do 21. 2. italijanski film »Pot nade«.

Od 26. 2. do 28. 2. švicarski film »Štirje v džipu«.

Vse bralce prosimo, da oprostite, ker je ta številka izšla s precejšnjo zamudo zaradi pomanjkanja električne energije in so v tiskarni nastale tehnične zapreke. Iz istih vzrokov bo nekoliko zamujena tudi februarska številka. — Uredništvo »Železarja«.

Zima, zima bela...

